

Európa többre képes!

*A Fidesz alapvetései az EU külpolitikájáról
és védelmi politikájáról*

Előszó	5
Vezetői összefoglaló	7
I. Kiinduló pontok	14
II. Európai biztonság: eredeti célok – korszerű stratégiával	19
III. Földrajzi prioritások	23
1. Transzatlanti kapcsolatok	24
2. Nyugat-Balkán	27
3. Törökország	31
4. Az Uniótól keletre...	32
A Keleti Partnerség	32
A kelet-európai térség országai	35
Kölcsönösségen alapuló kapcsolatok Oroszországgal	37
A Fekete-tengeri szinergia	40
Dél-Kaukázus	41
5. Az Uniótól délre...	42
A Mediterrán Unió	42
Az arab-izraeli konfliktus	44
Az Öböl-térség	44

Tartalom

6. Az Uniótól távolabb...	45
A nemzetközi együttműködés különösen fontos területei	
– Afganisztán, Pakisztán, Irán és Irak	45
Közép-Ázsia	48
Az ázsiai térség	49
Latin-Amerika	53
Afrika	55
IV. Funkcionális prioritások	57
1. Emberi és kisebbségi jogok előmozdítása	57
A kollektív jogok megerősítése	60
2. Energiabiztonság és klímaváltozás	61
3. Terrorizmus elleni küzdelem	64
4. Tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelem	66
5. Tömeges illegális migráció elleni küzdelem	67
6. A stabil világkereskedelem és pénzügyi rendszer fenntartása	68
V. Intézményi kérdések és eszközrendszer	71
1. Intézményi kérdések	71
2. Eszközrendszer	72
Együttműködés nemzetközi szervezetekkel	72
EU-NATO együttműködés	73
Válságkezelés	75
Finanszírozás	82

Előszó

Amikor az alapító atyák megálmodták az európai integrációt, az a cél vezette őket, hogy az európai országok összefogásával megerősítsék az európai polgárok jólétét, szabadságát és biztonságát. Bár a világ sokat változott az európai integráció kezdetei óta, a kontinensen élők ma is joggal várják azoktól az államoktól, amelyeknek polgárai, és az Európai Unió intézményeitől, hogy egymással szolidárisan együttműködve, a legkorszerűbb **eszközökkel** öröködjének az európaiak jólétének és szabadságának biztonsága fellett. Ennek az elvárásnak mindekelőtt az Európai Unió közös

kül- és biztonságpolitikája által, illetve közös védelmi politikájának kialakításával tesz eleget.

Merre tartanak, és a jövőben merre tartsanak az Unió ezen politikái?

Mi lesz ezekről a kérdésekről Magyarország álláspontja, és hol lesznek a magyar külpolitika hangsúlyai amikor ezt – a választók akaratából – újra a Fidesz határozza meg? Milyen irányba szeretné befolyásolni a Fidesz az Európai Unió közös kül- és biztonságpolitikáját az elkövetkező években, figyelemmel többek kö-

zött a 2011-es magyar EU-elnökség lehetőségeire?

A Fidesz Külügyi Kabinetje által kidolgozott jelen koncepció éppen ezekre a kérdésekre ad választ. Magyarország nemzetközi megítélése az elmúlt években jelentősen romlott, ezért is fontos, hogy olyan új, hiteles, világos stratégiával rendelkezünk, amelynek segítségével helyreál-

Németh Zsolt

a Fidesz Külügyi Kabinetjének vezetője

líthatjuk Magyarország nemzetközi tekintélyét.

A dokumentum címe „Európa többre képes!”, mert hisszük, hogy az uniós kül- és biztonságpolitika megerősítése, valamint intézmény- és eszközrendszerének továbbfejlesztése révén Európa még erősebbé válhat a XXI. század kül- és biztonságpolitikai kihívásaival szemben.

Schöpflin György

a Fidesz európai parlamenti képviselője

Vezetői összefoglaló

Az európai polgárok jólétét és biztonságát csak egy erős Európai Unió tudja garantálni. A gazdasági válság egyik következményeként jelentősen csökkent Európa polgárainak biztonsága. A megváltozott viszonyok között különösen fontossá válnak olyan kérdések, mint az EU belső konszenzusteremtő képessége, külkapcsolati eszközrendszerének hatékonysága, illetve a transzatlanti partnerség stabilitása.

Szakítani kell az elmúlt évek orientációs bizonytalanságokkal küzdő és legtöbb esetben csak a többség álláspontjához igazodó,

„sodródó” magyar külpolitikájával. Világos prioritásokat és szilárd elveket kell képviselni a közös külpolitika kialakítása során, ugyanakkor szolidaritást kell tanúsítani a többi tagállammal a közös politika ránk eső részének megvalósításában.

Elsősorban olyan prioritások meghatározására kell törekedni **mind földrajzi, mind funkcionális értelemben**, amelyek az európai polgárok biztonságát közvetlenül vagy közvetve érintik. E prioritások kijelölésébe az Európai Parlamentnek is beleszólást kell kapnia.

Észak-Amerika és Európa azonos értékeken alapuló demokráciáinak szövetsége meghatározó Európa biztonságának garantálásában és fejlődésének biztosításában, ezért az EU külkapcsolataiban és biztonságpolitikájában elsődlegességet kell élveznie az **észak-amerikai szövetségesekkel** való széleskörű együttműködésnek.

Az EU kiemelt célkitűzése kell, hogy legyen a **Nyugat-Balkánon** az etnikai közösségek egyéni és kollektív jogainak garantálása és kiterjesztése, a gazdasági integráció előmozdítása, a teljes vízumliberalizáció megvalósítása a térség országai számára, valamint az energiabiztonság növelése egy olyan regionális energia-infrastuktúrába való bekapcsolódás révén, amely uniós szabályok alapján és az európai piac szerves részeként működik.

Az Uniónak támogatnia kell **Törökországot** a csatlakozási feltételek – kiemelten is a kisebbségi jogok teljes körű alkalmazása útján

az etnikai béke megteremtésének – teljesítésében.

A **kelet-európai** térségben a gazdasági és politikai reformfolyamat támogatása sikeres és hiteles csak akkor lehet, ha az EU – atlanti partnereivel szorosan együttműködve – a közös értékek és elvek mentén lép fel, és ellenáll minden rövid távú előnyökkel kecsegtető megosztási kísérletnek.

Szorgalmazzuk, hogy az EU a következő években is kiemelt figyelmet fordítson a demokrácia, a jogállam és a piacgazdaság megteremtésére és/vagy megszilárdítására **Ukrajnában, Moldovában és Fehéroroszországban**. Magyarország számára prioritás az Unió privilegizált kapcsolata Ukrajnával és Moldovával.

A transzatlanti közösségnek közös **Oroszország-politikát** kell kialakítania. Az EU-nak arra kell törekednie, hogy legnagyobb keleti szomszédjával kereskedelmi kapcsolatait a kölcsönösség és a sza-

bad verseny alapjaira helyezze. Az Unió tagállamainak egységesen, egymás érdekeire tekintettel kell jó kétoldalú kapcsolatokat építenie Oroszországgal.

Elő kell mozdítani az energiaellátás, szállítás és elosztás terén is a diverzifikációt. A Nabucco gázvezeték megépítése olyan biztonsági érdek, amely enyhíti egyoldalú függőségünket Oroszországtól, a Déli Áramlat projektje viszont gyöngíti a gázbehozatal diverzifikációjának lehetőségét, és növeli Magyarország egyoldalú energiafüggőségét Oroszországtól.

Célszerű összhangot és együttműködést biztosítani az uniós kezdeményezésű Fekete-tengeri Szinergia, illetve más olyan kezdeményezések (pl. a bukaresti székhelyű Fekete-tengeri Fórum) között, amelyek a **Fekete-tenger térségére** vonatkoznak, és a Szinergiához hasonló célokat tűznek ki.

Bizakodással kezeljük a **Mediterrán Unióra** vonatkozó kezdemé-

nyezést, amelynek célja, hogy az Európai Unió új lendületet adjon a Mediterrán térséggel kapcsolatos regionális politikájának, fokozottan vegye ki részét e térség politikai és gazdasági stabilitásának előmozdításából, a terrorizmus és az illegális migráció elleni küzdelemből, valamint a térséggel folytatott energetikai együttműködésből.

Globális érdek, hogy a **közel-keleti konfliktus** megoldása révén megteremtődjék Izrael állam biztonsága és a palesztin nép szuverén és demokratikus állama. Csak a nemzeti és állami érdekek kölcsönös elismerése vezethet el a megbékélésig és a tartós békéig.

Elemi stratégiai érdek, hogy az Európai Unió a következő években fokozott politikai, gazdasági és különösen energetikai kapcsolatokat építsen ki az **Öböl-térséggel**.

Elengedhetetlennek tartjuk a nemzetközi közösség megújuló

afganisztáni szerepvállalását, és támogatjuk Magyarország részvételét benne. A NATO- és EU-tagországoknak közös stratégiát kell kialakítaniuk **Pakisztán** esetleges jövőbeli dezintegrációjának, „talibanizálódásának” látványosan fokozódó veszélye kivédése érdekében.

Irán kapcsán az Európai Uniónak a „kettős megközelítés” politikáját (szankciók és együttműködés) össze kell hangolnia szövetségeseivel, (különösen a NATO tagjaival, köztük az Egyesült Államokkal), valamint a lehetőségek keretei között Oroszországgal. Fontosnak tartjuk, hogy **Irakban** etnikai és vallási béke uralkodjék, és ennek eszközeképpen a kisebbségek gazdasági, politikai, emberi és szabadságjogai diszkriminációmentesen érvényesüljenek.

Japán – többek között az Európai Unióéhoz hasonló értékrendje és külpolitikai irányultsága miatt – továbbra is Európa és benne Magyarország legfontosabb tá-

vol-keleti partnerének kell, hogy számítson.

Támogatjuk az EU és **India** kapcsolatainak továbbfejlesztését, különösen a kutatás és technológia területén, a szegénység elleni küzdelemben való segítségnyújtást Indiának, valamint India ENSZ BT tagság iránti aspirációinak támogatását.

Az Európai Unió érdeke, hogy – a kölcsönös előnyök és a megállapodások betartásának következetes számonkérése alapján – minden téren bővítse kapcsolatait **Kínával**. A politikai kapcsolatokban ugyanakkor a következő években is kiemelt figyelemmel kell kísérni az emberi jogok helyzetét Kínában, különös tekintettel a tibeti és ujguriai helyzetre. Üdvözljük az EU intézményeinek párbeszédét Kínával, különös tekintettel a 2003-ban elindított EU-Kínai stratégiai partnerségre.

Az EU alapvető érdeke emellett, hogy **Latin-Amerika** sem-

milyen értelemben se váljon a transzatlanti törekvésekkel szembeni stratégiai összpontosítás kiemelt területévé. Támogatjuk az EU-nak azt a fő stratégiai irányvonalát, amely a latin-amerikai kapcsolatok fejlesztése terén integráltan kezeli a gazdasági együttműködés (főként szabadkereskedelmi megállapodások útján történő) fejlesztését és a demokratikus struktúrák megerősítése érdekében folytatott politikai kooperáció kialakítását.

Támogatjuk, hogy az **afrikai országokkal és multilaterális szervezetekkel** fennálló kapcsolatokban a biztonság átfogó megközelítéséből kiindulva továbbra is kiemelt szerepet kapjon a terrorizmus és az illegális migráció elleni küzdelem, az afrikai biztonsági struktúrák, regionális szervezetek és képességek fejlesztése, a leszerelés és a reintegráció, valamint az illegális fegyverkereskedelem elleni küzdelem.

Kiemelt érdek az összeurópai **energiabiztonság** megvalósítása a források és az energia-útvoalak, illetve ez utóbbiak tulajdonosi szerkezete diverzifikálásával, a valódi verseny megteremtésével, valamint az energiahatékonyság növelésével és az energiafelhasználás csökkentésével. Az energiabiztonság megteremtése egy közép-európai megerősített együttműködés egyik fő területe lehetne.

Az Európai Uniónak az elkövetkezendő években fokozott hangsúlyt kell helyeznie számítástechnikai rendszereinek védelmére, az Internet terrorista célokra történő felhasználása, a radikalizáció és toborzás elleni küzdelemre, valamint a korai felderítésre. Mindezek mellett törekednie kell a **terrorizmus** politikai, gazdasági, társadalmi és politikai összefüggéseinek elemzésére és megszüntetésére.

Az EU előtt álló feladatnak tartjuk, hogy a következő években egyér-

telmű és korlátozott számú célkitűzést fogalmazzon meg a tömegpusztító **fegyverek elterjedése elleni küzdelem** terén, és vizsgálja felül érdemben az eddig folytatott tevékenység és az elköltött források hatékonyságát.

Tudatában kell lennünk annak, hogy az Európai Unióra nehezedő **migrációs nyomás** a következő években növekedni fog, de ezzel együtt sem szabad akadályt gördíteni annak útjába, hogy az Unión belül megszűnjenek a szabad munkaerő-áramlás utolsó korlátai is.

Az Európai Unió belső szabály- és intézményrendszerének megerősítésén és a tagállami gazdaságpolitikák fokozottabb koordinációján túlmenően a nemzetközi szinten is fokozott erőfeszítéseket kell, hogy tegyen annak érdekében, hogy a **nemzetközi pénzügyi rendszer** jelenleg zajló felülvizsgálatában és megreformálásában vezető szerepet játsszon.

Az **emberi és kisebbségi jogokat** az EU és Magyarország külpolitikájának valamennyi területén figyelembe kell venni (mainstreaming).

Arra kell törekedni, hogy a közös kül- és biztonságpolitikának a **Lisszaboni Szerződésben** biztosított új struktúrái létrehozatalával ne jöjjenek létre újabb párhuzamosságok.

Az **EU és a NATO együttműködése** terén a mindenkori EU-elnökségnek nagyobb teret kell biztosítani a terveit NATO-beli bemutatására, valamint a végrehajtás közben szerzett tapasztalatok megosztására. Ez által javulna a két szervezet közötti információ-áramlás.

A **védelmi politika** kérdésében EU-tagállamoknak az elkövetkezendő években komoly erőfeszítéseket kell tenniük a katonai képességek fejlesztése, a katonai és polgári koordináció, az eszközök közötti kompatibilitás javítása, a kiadásoknak a modern kor igényeihez

jobban alkalmazkodó felhasználása és a kutatásfejlesztésre fordított források fokozása terén.

Nemzetközi **műveleti szerepvállalásaink** részeként célunk, hogy megteremtjük a komplex civil magyar részvétel (nemcsak rendőrök, hanem vám- és pénz-

üggyőrök, bírák, ügyészek, államigazgatási szakemberek) intézményi, jogi és pénzügyi hátterét. Ennek érdekében célunk egy válságkezelési alap létrehozása, amely a minisztériumok forrásaitól függetlenül lehetővé teszi a fenntartható magyar műveleti részvételt.

Európa többre képes!

A Fidesz alapvetései az EU külpolitikájáról és védelmi politikájáról

I. Kiinduló pontok

Egy erős Európai Unió feltétele az európai polgárok jólétének és biztonságának. Mivel Európa biztonsága nem független a globális folyamatoktól, az európai polgárok biztonsága és jóléte érdekében az Európai Uniónak növelnie kell világpolitikai befolyását, és ezért egy egységes és hatékony kül- és biztonságpolitikára (KKBP) és közös biztonság és védelempolitikára (EBVP) van szüksége. Célunk, egy egységesebb és erősebb Európa megvalósításához mindenekelőtt szükség van Európa gazdasági befolyásának és a világpiacok befolyásolására vonatkozó képességének megerősítésére, valamint

a technológiai fejlődésben való részvételére. Szükséges továbbá, hogy az Európai Unió rendelkezzen a biztonság különböző aspektusait komplex módon magában foglaló világos cselekvési stratégiával, egységes nemzetközi képviselettel, megfelelő intézményekkel, katonai és polgári képességekkel és megfelelő forrásokkal. Európa csak ezeknek a változásoknak az útján képes megőrizni szerepét és befolyását az átalakuló világban. Csak így képes elkerülni, hogy kiszolgáltatottá váljék az energiahordozókhoz és a nyersanyagokhoz való hozzáférés terén. Csak ilyen módon tud eleget tenni

az európai integráció eredeti céljának: annak, hogy polgárai szabadságát, biztonságát és jólétét biztosítsa.

A KKBP az elmúlt öt évben jelentős fejlődésen ment keresztül. Az Európai Unió mára a világ szinte minden térségével kialakította az intézményes párbeszéd valamilyen formáját és az Unió egyre nagyobb szerepet játszik a konfliktusok kezelésében is, különösen a Balkánon, Afganisztánban és Afrikában. Fejlődött a KKBP intézményrendszere, és egyre bővültek a rendelkezésre álló anyagi források is.

Az Uniónak mindamelllett az elmúlt években sem sikerült egységesen fellépnie számos fontos kérdésben. Az Unió gazdasági képességei még mindig nem párosulnak kellő politikai erővel és katonai képességekkel, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a polgárai biztonságát közvetlenül vagy közvetetten fenyegető kihívásokra fel tudjon készülni és azokat kezelni tudja, valamint hogy gazdasági súlyá-

nak megfelelő szerepet játsszon a nemzetközi kapcsolatokban. Ezért szükség van e politika megerősítésére, intézmény- és eszközrendszerének reformjára, továbbfejlesztésére, az elmúlt évek tapasztalataiból adódó következtetések levonására és a hibák kiküszöbölésére.

Mindeközben az Unió új biztonságpolitikai kihívásokkal szembesül. Az utóbbi években az európai biztonságpolitika homlokterében jellemzően helyi konfliktusok kezelése állt, amit az Unió a katonai és nem katonai eszközrendszer integrált alkalmazásával teljesített, az utóbbi jelentős túlsúlya mellett. Ezen belül fő figyelmet élvezett az európai periféria stabilizálása, valamint Európától jelentős távolságban lévő, de Európa érdekeire valamilyen módon kiható konfliktusok kezelésében való szerepvállalás. E konfliktusok során (beleértve a balkáni konfliktusok utókezelését is) általában nem vetődtek fel olyan alapvető geopolitikai kérdések, amelyek Euró-

I. Kiindulópontok

pa sorsára mélyen hatnának, vagy a demokratikus értékrend jövőjével szemben vonultattak volna föl komoly erőre támaszkodó alternatívát.

A következő években várhatóan központi kérdés lesz a volt szovjet köztársaságok „hovatartozása”. Ellentétben az elmúlt évekkel, itt nem egymástól többnyire elkülönülő helyi konfliktusok kezelése a tét, hanem egy stratégiai érdekütközés, amely egymással összefüggő konfliktusok sorozatán keresztül jelenik meg Európa keleti határvidékén. A konfliktusoknak ez a láncolata nemcsak a közvetlen geopolitikai befolyás érvényesítését célozza, de arról is szól, hogy a volt szovjet periféria országai követhetnek-e európai értékrendet, nyersanyag-kincseik milyen ellenőrzés alatt kerülhetnek ki a piacra, illetve ki ellenőrzi a rajtuk áthaladó kőolaj és földgáztranszit infrastruktúrát.

A nemzetközi pénzügyi és gazdasági válság továbbá ismét reflektorfénybe helyezte a nemzetközi

pénzügyi stabilitás és a biztonságpolitika összefüggését, amelyet korábban inkább elméleti kérdésként tartottunk számon: az európai országok széles értelemben vett biztonsága a pénzügyi ágazat és a gazdaság állapotától, valamint ezek eredőjeként a versenyképesség változásától függ. A következő hónapok biztonságpolitikájának tehát az lesz az egyik központi kérdése – ideiglenes jelleggel háttérbe szorítva egyéb biztonságpolitikai problémákat, hogy a pénzügyi kockázatok milyen mértékben veszélyeztetik az egyes országok, illetve kontinensek gazdaságának egészét, s az ebből fakadó válságból a világ különböző erőközpontjai milyen mértékű pozícióvesztéssel, illetve térnyeréssel kerülhetnek ki.

A mostani globális pénzügyi- és gazdasági válság megoldásának tétje a nemzetközi erőviszonyok erőteljes átrendeződése, Európa és legfőbb szövetségese, az Egyesült Államok globális helyzetének módosulása, a nemzetközi

intézményrendszer átalakítása, a pénzpiacok újraszabályozása és a piacok újrafelosztása. Ebből a folyamatból Európa csak akkor kerülhet ki győztesen, ha meg tudja őrizni egységét és javítani tudja versenyképességét. A világgazdasági átrendeződésben Európa helytállásának elengedhetetlen feltétele, hogy az erősebb gazdasági háttérrel rendelkező tagállamok szolidaritást mutassanak és segítséget nyújtsanak azon tagállamoknak, amelyek gazdasága jobban megsínyli a válságot, valamint hogy a válság leküzdésére irányuló lépéseiket egymással és az Unió intézményeivel szorosan összehangolva tegyék meg. Az Európai Unió összetartó erejének ez az igazi próbaköve, ezen múlhat a kontinens jövője.

A gazdasági válság felerősítette a tagállamok nemzetállami reflexeit, hátráltatva az integrációt, és kikezdve a tagállamok közötti szolidaritást. Ezzel szemben mi továbbra is fontosnak tartjuk és támogatjuk az Unió politikai in-

tegrációját, különös tekintettel arra, hogy megítélésünk szerint a Lisszaboni Szerződés várt/remélt hatályba lépése után is fenn fognak maradni az intézményi problémák.

E megváltozott viszonyok között különösen fontossá válnak olyan kérdések, mint az EU belső konszenzusteremtő képessége, kapcsolati eszközrendszerének hatékonysága, illetve a transzatlanti partnerség stabilitása. Tekintettel arra, hogy a külpolitika és a védelempolitika valamennyi tagállam számára a nemzeti szuverenitás egyik kulcsterületét jelenti, a KKBP sikeréhez és hatékonyságához elengedhetetlen, hogy a tagállamok kellően transzparensnek érezhessék az egyeztetési és döntéshozatali folyamatokat.

Fontos kihívás és a következő évek kiemelt feladata, hogy az EU – intézményi szinten is javítva a koordinációt – fokozza az összhangot a nemzetközi biztonság megőrzésében fontos és komplex módon

I. Kiindulópontok

egymásra ható politikák: a KKBP, a EBVP, az Európai Szomszédsságpolitika, az energiapolitika, a bővítéspolitiká, a nemzetközi fejlesztési együttműködési politika, a segélyezési, illetve pénzügyi és technikai segítségnyújtási politika, a kereskedelempolitika, valamint a bel- és igazságügyi együttműködés között.

A KKBP Magyarország számára is új lehetőségeket teremt arra, hogy külpolitikai és biztonságpolitikai prioritásainkat immár az EU politikájaként is érvényesítsük. Magyarország a lehetőségeivel összhangban aktív alakítója kell, hogy legyen az Unió külpolitikájának, az EU egységes nemzetközi fellépésének. **Szakítani kell az elmúlt évek orientációs bizonytalanságokkal küzdő és legtöbb esetben csak a mindenkorai többség álláspontjához igazodó, „sodródó” magyar külpolitikájával.** Világos prioritásokat és szilárd elveket kell képviselni a közös külpolitika kialakítása során, ugyanakkor szolidaritást kell tanúsítani a többi

tagállammal a közös politika ránk eső részének megvalósításában. E tekintetben különösen fontos szerepet kap a nagy tagállamokkal, illetve az intézményekkel való jó kapcsolatunk, valamint szövetségek építésére való képességünk. Magyarországnak szoroson együtt kell működnie a hasonló gondolkodású országokkal céljainak elérése érdekében.

Az elmúlt évekkel ellentétben újra aktív szereplőjévé kell válnunk az Unió balkáni szerepvállalásának, és kezdeményező szerepet kell játszanunk az Unió kelet-európai politikájában, a Keleti Partnerség kialakításában is, szoros együttműködésben a közép-európai régió országaival. Fontos célkitűzésünk továbbá, hogy Magyarország legyen előmozdítója a transzatlanti partnerség megerősítésének, valamint – a közelmúltban követett különutas politizálással ellentétben – legyen aktív szereplője egy egységes uniós Oroszországpolitika, illetve egy egységes uniós energiapolitika kialakításának.

II. Európai biztonság: eredeti célok – korszerű stratégiával

Ma is érvényesek a közös kül- és biztonságpolitika alapvető célkitűzései: az Unió és polgárai biztonságának, alapvető értékeinek és területi integritásának védelme, a nemzetközi béke és biztonság megőrzése, a szabadság, a demokrácia, az emberi jogok, a jogállamiság, valamint a nemzetközi kereskedelem, valamint a fenntartható fejlődés előmozdítása, és mindezek érdekében az Európai Unió politikai súlyának, szerepvállalásának és nemzetközi befolyásának növelése.

Úgy véljük, hogy az Európai Unió 2003-ban elfogadott Biztonsági

Stratégiájában foglalt biztonsági kockázatok (regionális konfliktusok, bukott államok, tömegpusztító fegyverek terjedése, terrorizmus, szervezett bűnözés, energiabiztonság, klímaváltozás) ma is fenyegető kockázatok az Unióra nézve, az azok leküzdésére szolgáló alapvető eszközök továbbra is relevánsak. Az eltelt több mint öt év, a megváltozott geopolitikai környezet és a világot sújtó gazdasági válság azonban indokoltá tették a stratégia felülvizsgálatát, a prioritások és az Európai Unió által a kihívásokra adott válaszok hatékonyságának és eredményességének

áttekintését, valamint a jövőbeli cselekvés irányainak meghatározását. Az Európai Tanács 2008 decemberében elfogadta a Főképviselet által az Európai Biztonsági Stratégia végrehajtására vonatkozóan kidolgozott jelentést, amely átfogó jelleggel mutatja be a biztonsági kihívásokat – a jelenkor követelményeinek megfelelően kiemelt hangsúlyt helyezve az energiabiztonság és a klímaváltozás által jelentett fenyegetésre –, továbbá az elmúlt évben elért eredményeket és hiányosságokat. Az elkövetkező években az EU-nak ezen átfogó és frissített stratégia mentén kell cselekednie biztonságának és globális szerepének megerősítése érdekében, kiemelt hangsúlyt helyezve az energiabiztonságra, a klímaváltozásra, valamint a proliferáció és a terrorizmus elleni küzdelemre.

Az Európai Unió kül- és biztonságpolitikai cselekvési stratégiájának azonban a következő hónapokban és években egy új

kihívással is szembesülnie kell, amelyet a 2008-as végrehajtott jelentés csak érintőlegesen említ. A gazdasági válság önmagában is jelentős biztonsági kihívást jelent az Európai Unió számára, hiszen várhatóan a világhatalmi viszonyok átrendeződését hozza magával. Ez mindenekelőtt a hagyományos szövetségi (transzatlanti, japán) kapcsolatok megerősítését teszi szükségessé. Fontos ugyanakkor, hogy hagyományos partnereinkkel együttműködve új szövetségek, partnerségek kialakítására törekedjünk a világkereskedelmi és globális pénzügyi rendszer fenntartása, átláthatóbbá és szabályozottabbá tétele, a globális intézményrendszer megújítása, az emberi jogok és a nemzetközi jogi mechanizmusok megerősítése érdekében.

Már most látható, hogy a világgazdasági válság felerősíti azokat a kihívásokat is, amelyek eddig is jellemezték az EU biztonsági helyzetét: különösen a proliferá-

ciót, a terrorizmust, a szervezett bűnözést és az illegális migrációt. Az ezek elleni küzdelem így többlet erőfeszítéseket fog megkövetelni az EU-tól.

Annak érdekében, hogy az EU a nemzetközi szinten hatékonyan tudjon küzdeni a világgazdasági válság hatásainak mielőbbi kiküszöbölése érdekében, fokozott mértékben van szüksége saját belső kohéziójára és a tagállamok közötti szolidaritás megőrzésére, a belső politikák és a külső cselekvés közötti összhang megteremtésére és megőrzésére. Csak egy egységes és az integráció eredményeit „félteni őrző” EU tudja ugyanis a globális erőterben fenntartani befolyását és pozícióit.

Állásponturnk szerint az Európai Uniónak a következő években fokozottan kell törekednie arra, hogy úgy határozza meg külpolitikai cselekvésének prioritásait, hogy szerepvállalása egyrészt kellően hatékony és látható legyen, másrészt elkerülje az ere-

jét meghaladó kötelezettségvállalást. Az Európai Unió, és így polgárai biztonságát is érintő prioritások meghatározásakor az Európai Parlament támogatását is biztosítani szükséges.

Állásponturnk szerint a közös kül- és biztonságpolitikának az elkövetkező években a következő célkitűzésekre kell összpontosítania:

- az EU, az USA és a NATO globális szerepvállalásának összehangolása és elmélyítése,
- az EU szerepének megerősítése közvetlen szomszédságában: a Nyugat-Balkánon és a kelet-európai térségben, valamint a mediterrán térségben,
- az emberi és kisebbségi jogok – ezen belül a kollektív jogok – előmozdítása,
- Európa energiabiztonságának megteremtése és a fenntartható fejlődés feltételeinek javítása,
- a terrorizmus és a tömegpusztító fegyverek terjedése elleni küzdelem,

II. Európai biztonság: eredeti célok – korszerű stratégiával

- a stabil világkereskedelem és pénzügyi rendszer fenntartása,
- a tömeges illegális migráció elleni küzdelem.

E prioritások megvalósítása során az Európai Uniónak nemzetközi kapcsolataiban, külpolitikájában meg kell őriznie szerepét a lényegét jelentő alapvető értékek, a szabadság, a demokrácia, a jogállamiság és az emberi és kisebbségi jogok képviselésében, kiterjesztésében és garantálásában.

Intézményi szinten is meg kell teremteni a lehetőséget, hogy az Európai Unió biztonságát érintő funkcionális kihívásokat, kérdéseket ne csak szakpolitikai döntéshozatali fórumok, hanem a külpolitikai döntéshozó fórumok

is rendszeresen megtárgyalják, és e témák a külpolitikai cselekvés meghatározó, stratégiai kérdéseivé váljanak.

Fontosnak tartjuk, hogy a nemzetközi biztonság és béke fenntartásában az ENSZ mellett kiemelt szerepet játszó NATO új stratégiai koncepcióját és az EU biztonsági stratégiáját összehangolják. A doktrinális fejlesztések irányait is meg kell osztani a két szervezet között, arra törekedve, hogy középtávon is érvényesüljön az elképzelések egymást kiegészítő, egymást segítő jellege. Ehhez azonban elengedhetetlen az EU és a NATO közötti stratégiai-politikai szintű párbeszéd újraindítása, a valódi partnerség kialakítása.

III. Földrajzi prioritások

Álláspontunk szerint az Európai Unió biztonságpolitikájának földrajzi prioritását továbbra is Európa közvetlen szomszédságának: a Nyugat-Balkánnak, Kelet-Európának, a Dél-Kaukázusnak, illetve a Mediterrán térségnek kell képeznie.

Az Európai Unió legfontosabb biztonsági érdeke és feladata, hogy közvetlen szomszédságában törekedjen a béke és stabilitás megteremtésére, ennek zálogaként a jó kormányzás, a jogállamiság, a demokrácia megszilárdítására; az emberi jogok helyzetének javítására és az et-

nikai konfliktusok megelőzésére – elsősorban a kisebbségi kollektív jogok kiterjesztése útján –, valamint a rendezett és egyértelmű szabályokon nyugvó piacgazdaság kiépítésére.

Mindezeknek a törekvéseknek a sikere érdekében az EU külpolitikájában elsődleges szempontként kell megjelennie a transzatlanti partnerségnek: az Európai Unió és az Amerikai Egyesült Államok szolidaritásának és stratégiai együttműködésének.

1. Transzatlanti kapcsolatok

Észak-Amerika és Európa azonos értékeken alapuló demokráciáinak szövetsége meghatározó Európa biztonságának garantálásában és fejlődésének biztosításában, ezért az EU kapcsolataiban és biztonságpolitikájában elsődlegességet kell élveznie az észak-amerikai szövetségesekkel való széleskörű együttműködésnek.

Katonai értelemben Európa polgárai számára a legfőbb biztonsági garanciát az Észak-atlanti Szerződés Szervezete, a NATO jelenti, amelynek vezető ereje az Amerikai Egyesült Államok. Ezért Európa és Magyarország polgárainak alapvető érdeke az észak-atlanti szövetségi rendszer fennmaradása, az Egyesült Államok indokolt mértékű európai jelenléte.

Várakozással tekintünk az új amerikai adminisztráció külpolitikája elé, melynek prioritásait Hillary Clinton külügyminiszter a „véde-

lemben, a diplomáciában és a fejlesztésben” jelölte meg. Az európai kül- és biztonságpolitika mozgástere szempontjából különösen meghatározó, hogy miként valósul meg a kölcsönös stratégiai érdekeket erőteljesebben szem előtt tartó amerikai-országi kétoldalú viszony célkitűzése, és ez milyen hatást gyakorol a közép-európai térség helyzetére, amelynek hazánk is része.

A pénzügyi válság és a grúzai válság is rámutatott ugyanakkor, hogy az Egyesült Államok és Európa a változó világban egyre növekvő mértékben és egyre több területen – így a biztonságpolitikában is – egymásra van utalva. Az új amerikai stratégiai gondolkodás abba az irányba mutat, hogy Európával, mint fontos globális partnerrel számoljon. Az Unió globális befolyása növelésének igénye tehát megítélésünk szerint nem az Egyesült Államokkal fennálló kapcsolatok lazítását jelenti, hanem a szövetség európai ágának erősítését a transzatlanti bizton-

ság érdekében tett közös erőfeszítések sikeressége érdekében. Ehhez szükséges az EU biztonsági szerepvállalásának fokozása és a modern képességek összehangolt fejlesztése, ideértve a szükséges források előteremtését is. E partnerség keretében az Európai Uniónak képessé kell válnia arra, hogy az Egyesült Államokkal szoros együttműködésben nagyobb szerepet vállaljon a polgárai biztonságát közvetlenül és közvetve érintő, a közvetlen szomszédságban, illetve a távolabbi területeken jelentkező instabilitási tényezők és konfliktusok kezelésében.

A transzatlanti partnerségkiemelt, stratégiai területeinek, álláspontunk szerint, a következő években is a nemzetközi béke és biztonság megőrzésére és fenntartására, az emberi és kisebbségi jogok biztosítására (elsősorban Kelet-Európában, a Nyugat-Balkánon és a Kaukázusban, de a tágabb értelemben vett Közel-Keleten építve, mint Kubában) irányuló erőfeszítéseknek kell lennie.

Ezen erőfeszítések közül a következő években is kiemelten fontos, konkrét feladatként tekintünk az **afganisztáni** és **iraki** szerepvállalásra; figyelembe véve a tálibok és más szélsőséges iszlám csoportok pakisztáni bázisainak, destabilizáló hatását, a **Pakisztánnal** kapcsolatos nyugati politika újragondolására; valamint az **iráni** nukleáris törekvésekben rejlő biztonsági kockázat visszaszorítása érdekében folytatott együttműködésre.

A transzatlanti kapcsolatok erősítésében a közép- és kelet-európai államoknak fontos szerepet kell kapniuk. Ehhez arra is szükség van, hogy a térség államai felismerjék közös érdekeiket, illetve készek és képesek legyenek az egységes fellépésre. Magyarországnak vissza kell térnie a valódi közép-európai együttműködéshez és szolidaritáshoz.

Célkitűzésünk, hogy Magyarország az Európai Unió transzatlanti kapcsolatainak és politiká-

jának is aktív szereplőjévé váljon egyrészt a számunkra megkülönböztetett fontosságú konfliktusövezetek (Balkán, Kelet-Európa, Kaukázus) és globális kihívások kérdésében; másrészt a biztonságpolitikai és gazdasági érdekeink közötti kapcsolódások tudatosabb kezelése terén; harmadrészt ezekben a kérdésekben a stratégiai érdekazonosság felismerésén alapuló aktív regionális együttműködésen keresztül. E mellett a hézagpótló képességek fejlesztésével is egyszerre lehetünk aktív hozzájárulói mind az atlanti, mind az európai együttműködésnek.

A transzatlanti kapcsolatok megkülönböztetett fontossággal bíró területének tartjuk a következő években az energiabiztonság-energiafüggőség kérdését. E mellett aktív szereplői kívánunk lenni a klímaváltozás elleni küzdelem terén való együttműködés továbbfejlesztésének és a gazdasági partnerség elmélyítésének.

Meggyőződésünk, hogy az atlanti közösség országait a jövőben esetlegesen fenyegető veszélyek elhárítására hivatott rakétavédelmi rendszer létrehozása az Egyesült Államok és európai szövetségesei számára közös érdek. A rendszer létrehozása esetén növelné Európa, s ezen belül Magyarország biztonságát. Támogatjuk, hogy a programra vonatkozó döntések a NATO-val egyetértésben, az egységes és oszthatatlan biztonság elve alapján szülessenek meg.

A NATO-szövetséges Kanada szintén az Európai Unió egyik legfontosabb partnere a nemzetközi béke és biztonság fenntartására irányuló erőfeszítéseiben. Ezt az együttműködést meg kell őrizni, és el kell mélyíteni. Az EU-Kanada együttműködés kiemelt területeinek az elkövetkező években az energiabiztonság előmozdítása, valamint a klímaváltozás és a terrorizmus elleni küzdelem ígérkezik.

2. Nyugat-Balkán

Az elmúlt öt évben az Európai Unió a bővítési politikát, a stabilizációs és társulási folyamatot, a Thessaloniki Agendát, valamint a közös kül- és biztonságpolitika eszközeit magában foglaló komplex politikájával komoly előrelépéseket tett a Nyugat-Balkán stabilizálása és felzárkóztatása irányába. Ezek az erőfeszítések mára valós közelségbe hozták az Európai Unió számára, hogy a Nyugat-Balkánon tartósan béke és stabilitás legyen, és a térség valamennyi országa az integráció révén lehorgonyozzon az euro-atlanti közösségben. Nem szabad, hogy a gazdasági válság ezt a folyamatot megakassza, hogy Európa magára hagyja a válság által jelentős mértékben sújtott térség országait.

Szorgalmazzuk, hogy az Európai Unió számára a következő években is a Nyugat-Balkán stabilitása és európai integrációja legyen az egyik legfőbb prioritás.

Támogatjuk a Nyugat-Balkán országai számára 2000-ben meghirdetett stabilizációs és társulási folyamat továbbfolytatását, beleértve a tagsági perspektíva fenntartását, valamint a Thessaloniki Agenda következetes végrehajtását az egyes országok felkészültsége és a szükséges reformok végrehajtásában való előrelépésük szerint, úgyelve egyúttal arra, hogy az EU kiegyensúlyozottan segítse a térség országait az uniós tagságra való felkészülésben. Az Európai Uniónak meg kell teremtenie a térség integrációjához szükséges belső intézményi feltételeket.

Álláspontunk szerint a következő években az EU kiemelt célkitűzése kell, hogy legyen a Nyugat-Balkánon az etnikai közösségek egyéni és kollektív jogainak garantálása és kiterjesztése, a gazdasági integráció előmozdítása, valamint a nyugat-balkáni és a dél-kelet európai regionális együttműködés fejlesztése, a teljes vízumliberalizáció megvalósítása a térség or-

III. Földrajzi prioritások

szárai számára, továbbá az energiabiztonság növelése egy olyan regionális energia-infrastruktúrába való bekapcsolódás révén, amely uniós szabályok alapján és az európai piac szerves részeként működik.

Magyarország és egész Közép-Kelet-Európa biztonságát közvetlenül befolyásolja a Nyugat-Balkán országainak stabilitása és újjáépítése, valamint mielőbbi integrációja az euro-atlanti közösségbe. Ezért ennek a folyamatnak a támogatása hazánk egyik stratégiai érdeke és prioritása is.

Magyarországnak ennek megfelelően növelnie kell jelenlétét a térségben, fokoznia kell szerepét az integrációs folyamatban, a térség újjáépítésében, az infrastruktúra fejlesztésében (különösen a közlekedés és energia terén), a jogállami intézmények kiépítésében, a gazdaság és a civil szféra megerősítésében, az emberi és kisebbségi jogok biztosításában, valamint ösztönöznie kell a szövetségese-

inkkel való összehangolt ez irányú fellépést.

Üdvözljük **Horvátország** NATO-csatlakozását, és támogatjuk az EU-csatlakozási tárgyalások mihamarabb történő lezárását.

Magyarország biztonságának szempontjából kiemelt jelentőséget tulajdonítunk **Szerbia** európai integrációs törekvéseinek. Szorgalmazzuk, hogy az euro-atlanti közösség nyújtson hathatós támogatást Szerbiának belső stabilitása megerősítéséhez a demokratikus politikai rendszer és a szabad versenyre épülő gazdasági rend érvényesítése, a regionalizmus erősítése és a kisebbségi egyéni és kollektív jogok kiterjesztése útján. Álláspontunk szerint elsősorban abban kell segíteni Szerbiát, hogy minél hamarabb teljesítse az integrációs kritériumokat, és ezáltal nyerjen világos és gyors európai integrációs perspektívát. Szerbia esetében különösen is fontos érdekünk, hogy az ország állampolgárai mi-

előbb vízummentesen utazhassanak az Unió tagállamaiban.

Albánia az elmúlt években jelentős erőfeszítéseket tett az európai integrációs feltételek teljesítése érdekében, valamint pozitív és aktív szerepet játszik a regionális stabilitás és együttműködés terén. Fontosnak tartjuk ezért, hogy az EU a következő években is hathatós támogatást nyújtson Albánia reformtörekvéseihez. Üdvözljük Albánia NATO-tagságát és támogatjuk európai integrációs törekvéseit. Üdvözljük továbbá az Albániával kötött stabilizációs és társulási megállapodás hatályba lépését és szorgalmazzuk következetes végrehajtását.

A térség biztonsága szempontjából nagy jelentősége van **Bosznia-Hercegovina** stabilitásának és integrációjának. Álláspontunk szerint az EU közös kül- és biztonságpolitikájában kiemelt figyelmet kell, hogy élvezzen Bosznia belső stabilitása, jogállamiságának kiteljesítése, a benne élő nép-

III. Földrajzi prioritások

csoportok békés együttélésének és együttműködésének az egyéni és kollektív jogok alapján történő biztosítása, az ország gazdasági fejlődése, majd integrációja az euro-atlanti struktúrákba. Szorgalmazzuk ezért Bosznia-Hercegovina viszonylatában a stabilizációs és társulási megállapodás mielőbbi hatályba lépését és végrehajtását. Támogatjuk, hogy amíg a biztonsági helyzet és a reformok végrehajtása megköveteli, az EU tartsa fenn mind katonai, mind rendőri jelenlétét, fokozottan törekedve ezek koordinációjára és összehangolására az egyéb uniós politikákkal. Magyarország számára is prioritásnak tartjuk részvételünk fenntartását az Unió boszniai műveleteiben.

A Nyugat-Balkánon a következő évek egyik legnagyobb kihívása az Európai Unió és a NATO számára **Koszovó** belső stabilitásának megteremtése és az európai integráció útján való megindítása. Koszovó az EU műveleti szerepvállalásának, s így a kö-

III. Földrajzi prioritások

zős biztonság és védelempolitikának jelentős próbatételét fogja jelenteni a következő években. Az EU eddigi legjelentősebb polgári műveletével, az „EULEX Koszovó” beindításával kíván vezető szerepet játszani abban, hogy a függetlenné vált Koszovóban – az Európai Unió csatlakozási folyamat távlati víziójával – megszilárduljanak az önálló államiság intézményei, kiépüljenek a korszerű és átlátható gazdaság alapjai, megteremtődjenek az önálló kormányzás feltételei és csökkenjen, illetve hosszabb távon megszűnjön a nemzetközi jelenlét szükségessége. Szorgalmazzuk, hogy Magyarország vállaljon jelentős szerepet az „EULEX Koszovó” műveletben, és támogatjuk, hogy egyúttal tartsa fenn szerepét a NATO katonai műveletében (KFOR) is.

Koszovó függetlenségével új dimenzió nyílt a kisebbségvédelemben. A tartomány függetlenné válása sajátos körülmények között született, egyedi megol-

dás, amely álláspontunk szerint nem tekintendő precedensnek más rendezetlen területi kérdések vonatkozásában. A nemzetközi kisebbségvédelmi standardok továbbfejlesztése szempontjából ugyanakkor precedenssé kell válnia annak a széleskörű nemzetiségi autonómiarendszernek, amelyet az Ahtisaari-terv irányoz elő a koszovói szerb kisebbség számára.

A nyugat-balkáni stabilitás hosszú távú megőrzésének érdekében szorgalmazzuk az uniós csatlakozási tárgyalások mielőbbi megkezdését **Macedóniával**. Elkerülendőnek tartjuk, hogy az ország elnevezésével kapcsolatos vita megoldása a csatlakozási tárgyalások megkezdése vagy a tagság feltételeként merüljön fel, ugyanakkor szorgalmazzuk, hogy a vita a felek – Görögország és Macedónia – párbeszéde alapján mielőbb záruljon le. Álláspontunk szerint a csatlakozási tárgyalások megkezdését kizárólag a megszabott feltételek teljesíté-

sétől lehet függővé tenni. A többnemzetiségű Macedónia stabilizálása kulcselemének és egyúttal modellértékűnek tartjuk az Ohridi Keretmegállapodást, amely az Európai Unió számára más konfliktusok rendezése során is mintául szolgálhat. Az egész térség stabilitása szempontjából kulcskérdés, hogy Macedónia számára a lehető leghamarabb megnyíljon a NATO-tagság felé vezető út is.

Montenegró önálló állammá válása óta európai integrációját tekintik egyik legfőbb prioritásának. Ennek fontos lépése volt a stabilizációs és társulási megállapodás aláírása 2007 őszén, ami megnyitotta az utat Montenegró számára a majdani uniós tagság felé. Szorgalmazzuk a megállapodás mielőbbi hatályba lépését, és támogatjuk Montenegró integrációját az Európai Unióba, illetve – a helyi demokratikus védelmi intézményrendszer megszilárdulását követően – a NATO-ba. Fontosnak tartjuk, hogy e folyamat keretében Montenegró mielőbb

csatlakozhasson a NATO Tagsági Akciótervéhez (MAP).

A korábbi évek csökkenő intenzitású magyar szerepvállalásával ellentétben ismét aktív résztvevői kívánunk lenni a Délkelet-Európai Stabilitási Paktum megújult szervezetének, a Regionális Együttműködési Tanácsnak, és szorgalmazzuk az Európai Unió aktív hozzájárulását a szervezet tevékenységéhez, illetve általában a nyugat-balkáni és a délkelet-európai regionális együttműködés és kereskedelem fejlesztéséhez, különös tekintettel a Délkelet-Európai Együttműködési Folyamatra.

3. Törökország

Szövetségesünk, Törökország szerepe az euro-atlanti biztonság szempontjából mindig is fontos volt. Az Európai Unió számára az elkövetkezendő években Törökország az energiabiztonság, az energiaforrások diverzifikációjá-

III. Földrajzi prioritások

nak kérdése miatt is kiemelt jelentőséggel fog bírni, ezért különösen fontos hangsúlyt kell fektetni a szoros együttműködésre ezen a területen.

Magyar részről szoros kapcsolatokra törekszünk Törökországgal, és üdvözljük az Ankara által végrehajtott reformokat. Az EU-csatlakozás folyamatában támogatjuk a Brüsszel és Ankara által is elfogadott, nyitott végű tárgyalásokra vonatkozó megállapodást. Az Uniónak támogatnia kell Törökországot a csatlakozási feltételek maradéktalan teljesítésében.

4. Az Uniótól keletre...

Az Európai Unió az elmúlt években Kelet- és Délkelet-Európa államaival fokozott együttműködést alakított ki a bilaterális megközelítésen alapuló Európai Szomszédságpolitika keleti dimenziója, valamint a Fekete-tengeri Szinergia nevű regionális együttműködési folyamat keretében. E politika

eredményei mára számottevőek, de – mint a grúzai válság is megmutatta – törékenyek, és mindeddig hiányzott belőlük a térség Európa számára meglévő stratégiai fontosságának felismerése: egy valódi partnerségi viszony kialakítása.

A gazdasági és politikai reformfolyamat támogatása sikeres és hiteles csak akkor lehet a térségben, ha az EU – atlanti partnereivel szorosan együttműködve – a közös értékek és elvek mentén lép fel, és ellenáll minden rövidtávú előnyökkel kecsegtető megosztási kísérletnek.

A Keleti Partnerség

Az Európai Unió 2003-ban meghirdetett Szomszédságpolitikájának célja a kapcsolatok szorosabbra fűzése közvetlen szomszédságával, annak érdekében, hogy az Európai Unióval szomszédos országok részesüljenek az Európai Unió által biztosított stabilitásból, biztonságból és prosperi-

tásból, és ezáltal az Unió határai mentén stabil, demokratikus és működő piacgazdaságú országok jöjjenek létre.

Az Európai Szomszédságpolitika eredményei ma már számottevőek, ugyanakkor ez a fogalom mesterségesen egybekapcsolja az Unió déli és keleti szomszédságát, amely markánsan eltérő adottságokkal, gazdasági és társadalmi szerkezettel, illetve értékrenddel rendelkezik, és nagyon különböző problémákkal küzd. Ennek egyértelmű felismerését jelentette a Mediterrán Unió létrehozása. Az Európai Szomszédságpolitikában ugyanakkor még mindig nem kap kellő hangsúlyt, hogy Kelet-Európa nem egyszerűen az Unió közelmúltban kiterjesztett keleti határai mentén elterülő országok csoportja, hanem e térség Európa számára stratégiai fontosságú: az alkotmányos rend és az emberi és kisebbségi jogok védelmén épülő, modern európai politikai közösségek kiterjesztésének lehetséges keleti irányát jelenti.

III. Földrajzi prioritások

Az EU kelet-európai és fekete-tengeri szomszédságában azonosítható stratégiai és geopolitikai érdekek egyértelműen megkülönböztetett, kezdeményező jellegű, stratégiai fellépést kívánnak meg az Uniótól és tagállamaitól egy közös Keleti Partnerség keretében.

A kelet-európai térségben folyamatos bizonytalanságot okozó, „befagyott” területi és etnikai konfliktusok megoldása közös európai és transzatlanti érdek, ezért az európai biztonságpolitika következő éveinek egyik kiemelt ügye. Kulcskérdés, hogy a jelenleg lebomlóban lévő nemzetközi szabályrendszer megerősödjék, s tartósan kiszámítható környezetet teremtsen, mert ezek nélkül nemcsak a befagyott konfliktusok megoldása lehetetlen, de megnő a további konfrontációk veszélye is.

A Dnyeszter-menti és a dél-kaukázusi konfliktusok rendezése komoly és eltökélt szándékot követel

III. Földrajzi prioritások

meg, a szükséges eszközök mozgósítási és alkalmazási képességének megteremtésével együtt. A konfliktusok rendezéséhez nélkülözhetetlen tekintély és súly, valamint az ugyanehhez szükséges gazdasági és pénzügyi, illetve katonai és rendőri eszközök összességével egyetlen formáció rendelkezik Európában: egyedül az Európai Unió képes – az Egyesült Államok politikai és gazdasági támogató részvételével – átfogó konfliktusrendezési kezdeményezésre, amelynek végig vitele és finanszírozása komoly geopolitikai „beruházást” jelent.

Az EU közös Keleti Partnersége célországai egyúttal Oroszország saját szomszédságpolitikájának „közel-külföldként” definiált térségébe tartoznak. Az EU Keleti Partnersége keretében megvalósuló stratégiai célkitűzések (az egyes országok belső, illetve egymás közti konfliktusainak rendezése, államiságuk működőképességének megerősítése, szuverenitásuk megszilárdítása,

nyugati orientációjuk kialakítása) szükségszerűen felvetik Oroszország viszonyulását ehhez a politikához, azaz befolyásolják az EU és Oroszország kapcsolatát. Ezért az EU Keleti Partnerségét átfogó módon és szélesebb összefüggéseiben kell értelmezni.

E stratégiai megközelítés sarokkövének kell tekintenünk, hogy az Európai Unió a jövőben – atlanti partnereivel együttműködve – határozottan és egységesen lépjen fel annak érdekében, hogy Oroszország e térséggel kapcsolatos politikája során minden szempontból tartsa tiszteletben az ENSZ Alapokmányában, valamint a nemzetközi béke és biztonság más alapvető dokumentumaiban lefektetett kötelezettségeket és elveket: különösen is az esetleges konfliktusok békés eszközökkel való rendezésének elvét és az államok szuverenitását és területi integritását.

A térség stratégiai jelentőségét az EU számára tükrözniük kell az Unió

által a térség országainak juttatott forrásoknak is. Meg kell teremteni az EU keleti és a déli szomszédságának juttatott források között a pénzügyi egyensúlyt.

Mindez eminens magyar érdek – ezt tükröző álláspontunk azonban, mely szerint az európai poszt-szovjet régió a nyugati szövetségi rendszerekhez különböző okok miatt még nem csatlakozott országai megkülönböztetett figyelmet érdemelnek, valamint, hogy a térségben újabban tapasztalható orosz befolyásszerzési törekvéseknek gátat kell szabni, a közép- és kelet-európai országok támogatásával lesz csak hatékonyan érvényesíthető. A jól megfogalmazható közös politikai, biztonsági, gazdasági, energetikai érdekek remélhetőleg elvezetnek a felismeréshez, hogy ebben az ügyben az együttes fellépés súlya hozhatja meg a sikert. Magyarországnak mindenképpen arra kell törekednie, hogy a fenti kérdésekben megvalósuljon egy regionális együttműködés.

III. Földrajzi prioritások

A kelet-európai térség országai

Szorgalmazzuk, hogy az EU a következő években is kiemelt figyelmet fordítson a demokrácia, a jogállam és a piacgazdaság megteremtésére illetve megszilárdítására Ukrajnában, Moldovában és Fehéroroszországban. Magyarország számára prioritás az Unió privilegizált kapcsolata Ukrajnával és Moldovával.

Egész Európa érdeke, hogy **Ukrajna** minél több szállal kötődjék az euro-atlanti szervezetekhez, s hogy az ukrajnai demokratizálódási folyamat ne akadjon meg. Ukrajna sikeres politikai, társadalmi és gazdasági átalakulásának egyik feltétele, hogy megnyíljon számára az európai integrációs folyamathoz, valamint – a mindenkori ukrán kormány és társadalom tartós elkötelezettsége esetén – a NATO-hoz való csatlakozás lehetősége. A jelenlegi nehéz gazdasági helyzetben az Uniónak kiemelt feladata, hogy politikai elkötelezettséget mutassa és konkrét pro-

jektekkel, illetve pénzügyi támogatással segítse Ukrajnát.

Ennek fontos elemei:

- fokozatos vízumliberalizáció,
- a tagsági perspektívát is tartalmazó és a kapcsolat privilegiált jellegét megfelelően tükröző, új együttműködési megállapodás megkötése,
- az etnikai béke megerősítése a kisebbségi jogok, különösen a kollektív jogok biztosítása útján (ami Ukrajna esetében az EU és Oroszország egyik legfontosabb közös érdeke),
- a határon átnyúló és határmenti együttműködés továbbfejlesztése, különös figyelemmel a közlekedési infrastruktúra kiépítésére,
- energetikai együttműködés, amelynek végső célja az európai energiapiacok integrációja, illetve az energiabiztonság növelése,
- az euro-atlanti integráció lakossági támogatásának erősítése az ukrajnai civil szférával együttműködve.

Az EU fokozott jelenléte és szomszédságpolitikája egyértelműen pozitív eredményeket hozott **Moldovában**, ami magyar siker is. Az EU-nak és Magyarországnak továbbra is kiemelt figyelemmel kell támogatnia Moldova erőfeszítéseit szuverenitásának és területi integritásának megőrzéséért, a transznysztriai konfliktus rendezéséért, az ország gazdasági fejlődéséért és kifejlesztéséért, demokratizálódásáért, a jogállamiság és az emberi jogok megszilárdításáért, illetve a kisebbségi autonómiák létrehozásáért és működtetéséért.

Támogatjuk az Európai Unió kettős megközelítésen alapuló politikáját **Fehéroroszországgal** kapcsolatban, amelynek sarokkövét az Unió alapvető értékei: a demokrácia és emberi jogok képviselete jelenti. Szorgalmazzuk ugyanakkor, hogy az Unió a következő években fokozza a demokratizálódás előfeltételeinek megteremtésére, a civil szféra támogatására és az ország szuverenitásának megerősítésére irányuló erőfeszítéseit. Támogatjuk az EU törekvését, hogy a fehérorosz társadalommal minél sokrétűbb – gazdasági, kereskedelmi, kulturális – kapcsolatokat alakítson ki.

Kölcsönösségen alapuló kapcsolatok Oroszországgal

Oroszország mind a világgazdaságnak, mind a nemzetközi biztonságunknak kiemelkedő jelentőségű tényezője, amellyel az Európai Unió természetesen szoros kapcsolatokat ápol. A 2003-ban megfogalmazott „négy közös térség” politikája néhány területen komoly eredményeket hozott, ezen területeken mindenkorábbinál intenzívebb együttműködés alakult ki. Oroszország fontos partnere mind Európának, mind Amerikának a globális kihívások elleni küzdelemben.

Pénzügyi és állami működésének stabilizálódása után az ezredfordulón Oroszország újrafogalmazta a nemzetközi életben betölteni

kívánt szerepét, és egyre határozottabban érvényesíti ebből következő céljait. A legfontosabbak ezek között: az orosz „irányított demokrácia” működésére való külső hatásgyakorlás minimalizálása; a „közel-külföld”, azaz a posztszovjet térség feletti dominancia visszaszerzése, illetve megszilárdítása; a közép-ázsiai energia-források feletti ellenőrzés biztosítása és az onnan induló energia-tranzit útvonalak ellenőrzése; alternatív útvonalak kiépítésének megakadályozása; valamint az európai országokkal bilaterális alapon nyugvó energiaellátási mechanizmusok kiépítésének folytatása, illetve törekvés az Európába irányuló gázellátás és az európai gázpiac minél nagyobb mértékű ellenőrzésére. Ide sorolható továbbá az uniós és a balkáni piacokon való térnyerés, egyidejűleg az orosz piachoz való hozzáférés erős állami ellenőrzés alatt tartása. És végül orosz cél az „egyipólusú világrend” minél előbbi felszámolása és egy többpólusú hatalmi rend-

III. Földrajzi prioritások

del való helyettesítése, amelyben Oroszország egyenjogú és egyenrangú világhatalomnak érezheti magát.

Ezek az orosz célok, illetve az utóbbi idő egyes konkrét problémái – például a Grúziával vívott villámháború, az oroszországi emberjogi helyzet, vagy az orosz állami energetikai vállalatok egyes ellentmondásos lépései – vitás kérdéssé tették az EU tagállamai között az Oroszországhoz való viszonyt.

Álláspontunk szerint a transzatlanti közösségnek közös Oroszország-politikát kell kialakítania, amely arra az elvre épül, hogy nem érdekünk sem egy elszigetelődő, sem egy, a legfontosabb külpolitikai kérdésekben az EU és az Egyesült Államok érdekei ellen fellépő Oroszország. Ezért álláspontunk szerint a közös érdekeken és a kölcsönösségen alapuló kapcsolatok politikájának a transzatlanti közösség részéről nincs valós alternatívája.

Az EU-nak folytatnia kell a meglévő keretek közötti együttműködést Oroszországgal. Ebben a politikában hazánk, részben földrajzi helyzetéből fakadó szoros érintettsége, a gazdasági kapcsolatok intenzitása, a konstruktív viszony fenntartásához és elmélyítéséhez fűződő érdeke folytán fontos szerepet játszhat, összefogva azon közép-európai államokkal, melyek hasonló helyzetüknél fogva alkalmas és elkötelezett partnerek lehetnek egy újraértelmezett, kiegyensúlyozott euro-atlanti Oroszország-irányvonal kialakításában és fenntartásában.

Az EU-nak arra kell törekednie, hogy legnagyobb keleti szomszédjával kereskedelmi kapcsolatait a kölcsönösség és a szabad verseny alapjaira helyezze. Az Unió tagállamainak egységesen, egymás érdekeire tekintettel kell jó kétoldalú kapcsolatokat építeni Oroszországgal, és ellen kell állniuk mindenfajta megosztási kísérletnek, illetve

az egykori szovjet érdekszférelépítés akár politikai, akár gazdasági formában történő felelevenítésének. Fontos érdekünk továbbá, hogy a nemzetközi és az európai biztonság alapvető megállapodásait, dokumentumait minden érintett fél betartsa és továbbfejlessze. Az ún. új európai biztonsági architektúrára vonatkozó orosz javaslatok megvitatása támogatandó, de egy új megállapodásnak csak akkor van értelme, ha az hozzáadott értéket mutat a jelenleg is működőképes intézményrendszerhez képest.

Rossz kompromisszumokkal és engedményekkel magunk is gátolhatjuk ezt a folyamatot és veszélyeztethetjük saját magunk, illetve egész térségünk biztonságát, amit az új magyar külpolitikának és Európa-politikának feltétlenül el kell kerülnie.

Az energiaellátás és az energetikai együttműködés terén célunk az egyes tagállamok, így Magyar-

III. Földrajzi prioritások

ország kiszolgáltatottságának csökkentése. Ennek érdekében elő kell mozdítani az energiaellátás, szállítás és elosztás terén is a diverzifikációt. A Nabucco gázvezeték megépítése olyan biztonsági érdek, amely enyhíti egyoldalú függőségünket Oroszországtól, a Déli Áramlat projektje viszont gyöngíti a gázbehozatal diverzifikációjának lehetőségét, és növeli Magyarország egyoldalú energia függőségét Oroszországtól. Az együttműködési és partnerségi megállapodás részévé kell tenni az Energia Charta normái által biztosított eszközrendszert, valamint implementálni kell valós és hatékonyan működő válságkezelő mechanizmusokat, szem előtt tartva az Európai Unió saját energiaellátásának biztonságát, illetve a szerződészegéssel kapcsolatos garanciák rendszerének meghatározását, amely a szerződészegések esetére valós kártérítést biztosít a sértett félnek.

A közeljövő legfontosabb feladatának tartjuk az EU számá-

III. Földrajzi prioritások

ra, hogy a korábbi partnerségi és együttműködési megállapodást egy olyan, kiegyensúlyozott új megállapodással váltsa fel, amely az európai befektetők számára megfelelő jogi garanciákat és az energetika terén világos, kötelező és kikényszeríthető szabályokat fektet le. Az EU-nak elemi érdeke, hogy a tárgyalások eredményeképpen Oroszország elfogadja azokat az alapvető uniós szabályokat, amelyek betartása a partneri együttműködés érdekében, illetve az EU tagállamainak gazdasági és befektetői érdekei szempontjából elengedhetetlen. Az EU-nak szintén elemi érdeke, hogy Oroszország az energia terén is valamennyi tagállam számára kiszámítható, korrekt és normatív szabályok szerint eljáró partnerként jöjjön számításba. Fontos továbbá, hogy az EU és Oroszország tárgyalásai a tagállamok számára megfelelő átláthatósággal, folyamatos egyeztetések alapján folyjanak.

A Fekete-tengeri szinergia

Támogatjuk az EU új kezdeményezését, amely a bilaterális kapcsolatokon alapuló, meglévő uniós politikák mellett (előcsatlakozási partnerség Törökországgal, stratégiai partnerség Oroszországgal és szomszédságpolitika Ukrajnával, Moldovával, Grúziával, Örményországgal és Azerbajdzsánnal) regionális együttműködési formát hozott létre a Fekete-tenger térségének államai és az EU között, ezáltal megteremtve az EU fokozott szerepvállalásának keretét az Európa, Közel-Kelet és Közép-Ázsia metszéspontjában elhelyezkedő térségben.

Kulcsfontosságúnak tartjuk a kezdeményezést a térség stabilitásának és az EU energiabiztonságának szempontjából. Magyarország érdekei is azt kívánják, hogy az EU következetesebben és láthatóbban törekedjen e térség országaival valódi energiapartnerség kialakítására, ezért támogatjuk az erre irányuló kezdeményezése-

ket. Egyetértünk a kezdeményezés pragmatikus, projektorientált jellegével. Ezen a téren is kiemelten fontos a transzatlanti partnereinkkel való szoros együttműködés. Célszerű összhangot és együttműködést biztosítani az uniós kezdeményezés, illetve más olyan kezdeményezések (pl. a bukkaresti székhelyű Fekete-tengeri Fórum) között, amelyek a Fekete-tenger térségére vonatkoznak, és a Szinergiához hasonló célokat tűznek ki.

Dél-Kaukázus

Az Európai Unió csak az utóbbi években, az Európai Szomszédságpolitika 2003-as elindítása óta kezdett kellő hangsúlyt fordítani a dél-kaukázusi térség országai, **Grúzia**, **Azerbajdzsán** és **Örményország** politikai stabilitásának, demokratizálódásának megteremtésére és gazdasági fejlődésének stimulálására.

Az elmúlt másfél évben a kapcsolatok javultak, intenzívebbé kezdtek

III. Földrajzi prioritások

válni, főként annak köszönhetően, hogy az Európai Szomszédságpolitika keleti dimenziója, illetve az egyes országokkal aláírt partnerségi és együttműködési megállapodások keretében megkezdődött az első cselekvési tervek megvalósítása.

Tekintettel a Grúzia elleni katonai agresszióra, különös jelentőséggel bír, hogy a NATO-csúcstalálkozó Grúzia esetében is megerősítette a nyitott ajtók politikájának alapelvét.

Álláspontunk szerint az Unió és Magyarország érdekei is azt kívánják, hogy – transzatlanti partnereinkkel szorosan együttműködve – az elkövetkezendő években e térséggel kapcsolatosan az EU átfogó stratégiát dolgozzon ki, amelynek kardinális része a térség „befagyott” konfliktusainak kezelése. Ennek megvalósítása csak egy markánsabb és láthatóbb uniós jelenlét mellett lehetséges. Egy ilyen stratégiának abból a felismerésből kell kiindulnia,

hogy a térség általános biztonságpolitikai szempontból is kulcsfontosságú az Európai Unió számára, de jelentős az energiabiztonság, a források és az útvonalak diverzifikálása tekintetében is.

Szem előtt kell tartanunk, hogy az Európa közepén fekvő, tengeri kapcsolat nélküli uniós tagállamok szénhidrogén alapú energiaforrásainak diverzifikálásában kulcsszerepe van a Dél-Kaukázusnak; a Kaszpi-tenger medencéjében fekvő földgázlelőhelyekről az orosz-ukrán szállítási útvonalak megkerülésével Európába irányuló szállításokra ugyanis csak az itt működő csővezeték áll rendelkezésre.

A vezetékek biztonságának garantálása, illetve esetleges kiterjesztésük Magyarországnak is alapvető érdeke. A fő kérdés az, hogy sikerül-e ezen országokat is tartósan Európa és az európai értékek érdekkörébe, s így az európai energiaellátásba bevonni vagy sem.

A térség országaival kötött és a közeljövőben lejáró partnerségi és együttműködési megállapodások megfelelő alkalmat adhatnak az EU-nak, hogy átfogóan értékelje és megújítsa erre a térségre vonatkozó politikáját.

5. Az Uniótól délre...

A Mediterrán Unió

Magyarország az Európai Unió tagállamaként nem lehet passzív szemlélője a közösség mediterrán politikájának. Feladatunk országunk politikai, biztonsági és gazdasági érdekeinek és lehetőségeinek megfelelően az aktív részvétel a Mediterrániumra vonatkozó uniós programok előkészítésében és lebonyolításában.

Az Európai Unió az érintett államokkal együtt a 2008. július 13-i párizsi csúcson döntött a Barcelonai folyamat megújításáról „Barcelonai Folyamat: Unió a Mediterrán Térségért” néven.

együttműködésből. A regionális együttműködés javítását a közelkeleti békefolyamat előmozdítása szempontjából is kiemelten fontosnak tartjuk. Reméljük ezért és szorgalmazzuk, hogy a Mediterrán Unió folytassa működését.

Lényeges szempontnak tekintjük, hogy az Unió tagállamai és a térség **országai** is érdemben bevonásra kerüljenek a regionális együttműködés alakításába, a programok kidolgozásába és végrehajtásába annak érdekében, hogy a bilaterális alapokon nyugvó Európai Szomszédságpolitika és a regionális együttműködés megfelelő módon kiegészítsék egymást, és elkerülhetők legyenek a párhuzamosságok.

A magyar Európa-politikának ügyelnie kell arra, hogy a mediterrán együttműködés finanszírozása ne a Kelet-Európa számára allokált források rovására történjen.

A Szomszédságpolitika déli dimenziója, illetve a Földközi-tengeri térséggel kapcsolatos európai regionális együttműködési folyamat megújításának szándéka nagymértékben abból a felismerésből fakad, hogy e politika nem hozta meg a várt eredményeket a térség stabilitása, demokratizálódása, modernizációja és gazdasági felzárkózása, a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelem, valamint a migráció terén, és az EU a közelkeleti konfliktusban sem tudott tényleges gazdasági súlyának megfelelő, kezdeményező, domináns szerepet vállalni.

Bizakodással kezeljük az új kezdeményezést, amelynek célja, hogy az Európai Unió új lendületet adjon a Mediterrán térséggel kapcsolatos regionális politikájának, fokozottan vegye ki részét e térség politikai és gazdasági stabilitásának előmozdításából, a terrorizmus és az illegális migráció elleni küzdelemből, valamint a térséggel folytatott energetikai

III. Földrajzi prioritások

Az arab-izraeli konfliktus

A térség trendjeit évtizedek óta befolyásoló konfliktus az arab-izraeli konfrontáció, amely közvetetten veszélyezteti Európa biztonságát is.

Globális érdek, hogy e konfliktus megoldása révén megteremtődjen Izrael állam biztonsága és a palesztin nép szuverén és demokratikus állama. Csak a nemzeti és állami érdekek kölcsönös elismerése vezethet el a megbékélésig és a tartós békéig.

Szorgalmazzuk, hogy e folyamatban az Európai Unió a jelenleginél markánsabb szerepet játsszon, szoros együttműködésben a konfliktus mindkét oldalán elhelyezkedő partnerekkel, amelyek megnövekedett aktivitását nemcsak a palesztin-izraeli konfliktus, hanem annak regionális kihatásai rendezésében is kulcsfontosságúnak tartjuk.

A térség stabilitása érdekében támogatjuk az EU jelentős diplomáciai, donor és műveleti szerepvállalását Libanonban.

Az Öböl-térség

Üdvözöljük, hogy az Európai Unió az utóbbi években egyre intenzívebb kapcsolatokra törekszik az Öböl-térség országaival.

Egész Európa, és különösen Magyarország elemi stratégiai érdeke, hogy az Európai Unió a következő években fokozott politikai, gazdasági és különösen energetikai kapcsolatokat építsen ki e térséggel.

Ezen országok ugyanakkor fontos partnerei lehetnek az Uniónak, illetve az egész euro-atlanti közösségnek a Közel-Kelet stabilitása érdekében kifejtett erőfeszítések terén, valamint a globális kihívások ellen folytatott aktív diplomáciájuk, illetve a globális pénzügyi piacokon játszott egyre növekvő szerepük miatt is.

6. Az Uniótól távolabb...

A nemzetközi együttműködés különösen fontos területei – Afganisztán, Pakisztán, Irán és Irak

Mind Amerika, mind Ázsia, mind Európa biztonsága szempontjából kulcsfontosságú a nemzetközi közösség afganisztáni szerepvállalása. Támogatva az afgán kormány vezető szerepét a demokratizálódási folyamatban, a nemzetközi közösség alapvető feladatokat határozott meg a biztonsági helyzet stabilizálása, a kormányzati intézmények kiépítése, az emberi jogok kiszélesítése, a jogállamiság kiterjesztése, a fejlesztés, valamint a terrorizmus és a kábítószert elleni küzdelem területén.

Az afgán kormány legfontosabb célkitűzései: az újjáépítési program végrehajtása, a kábítószertermelés és forgalmazás felszámolása, a jogrendszer kiépítése, az új afgán hadsereg és rendőrség kiképzésének folytatása. E fe-

III. Földrajzi prioritások

ladatok sikeres végrehajtásához az afgán kormánynak szüksége van a nemzetközi közösség támogatására. A folyamatos támogatás és a katonai jelenlét elmaradása esetén az ország újabb polgárháborúba sodródna. Elengedhetetlennek tartjuk ezért a nemzetközi közösség megújuló afganisztáni szerepvállalását, és támogatjuk Magyarországon katonai és civil részvételét benne.

Afganisztán ugyanakkor próbatétel is: az afganisztáni missziók sikere egyaránt fontos lehet az EU közös kül- és biztonságpolitikája és a NATO jövője szempontjából. Szorgalmazzuk, hogy az EU az átfogó megközelítés szellemében, saját műveletének konszolidálása mellett fontos szerepet játsszon az afganisztáni misszió koherensebbé és átláthatóbbá tételében, a civil és katonai együttműködés, illetve a nemzetközi szereplők közötti együttműködés javításában. Az afganisztáni nemzetközi misszió sikerét döntően befolyásolhatja, hogy a NATO-nak sikerül-e

Irán, Pakisztán és India megfelelő szintű bevonása, illetve partnerség kialakítása.

Az afganisztáni rendezésben részt vevő szövetségeseknek, illetve az azt a világ biztonsága szempontjából kiemelkedő fontosságú feladatnak tekintő államoknak újabban egy korábban kevésbé veszélyesnek vélt, mára azonban már középtávon komoly kockázattal fenyegető kihívással kell szembenézniük. A közép-ázsiai térség meghatározó hatalmát, a sokáig relatíve stabilnak és rendezettnek tűnő **Pakisztánt** – amely amellett, hogy atomhatalom, a világ hatodik legnépesebb országa – néhány éve, különösen 2008 második felétől gyors ütemben növekvő radikalizálódás, terjedő erőszak és általános megosztottság jellemzi.

Erre a fejleményre a NATO- és EU-tagországoknak egyértelmű, határozott és egységes választ kell adniuk. Közös stratégiát kell kialakítaniuk Pakisztán esetleges jövőbeli dezintegrációjának, „ta-

libanizálódásának” látványosan fokozódó veszélye kivédése érdekében. A probléma rendkívüli összetettsége miatt ez nem ígérkezik könnyű feladatnak. Ráadásul – szemben Afganisztánnal – ez esetben egy, területe nagy részének katonai ellenőrzésére, polgári működtetésére képes kormány vezetete, tehát önálló akarattal, és annak érvényesítésének, szuverenitása megvédésének képességével rendelkező államról lévén szó, a stabil és hosszú távú megoldás csakis a mindenkor iszalambádi – legyen az civil vagy katonai – hatalommal való együttműködés útján képzelhető el.

Ezen megközelítés fényében üdvözljük az Obama-kormány átfogó, új közép-ázsiai stratégiáját, melynek előkészítésébe és végrehajtásába a szövetségesek és a legfontosabb hozzájáruló országok mellett Kabul és Iszlamabád is jelentős beleszólási lehetőséget kapott, és amely az eddiginél nagyobb figyelmet szentel a regionalitás szellemében kialakítandó

új együttműködések fontosságának, a már meglévők elmélyítésének, a stabilitás fenntartásához való civil hozzájárulás volumene növelésének, valamint az afganisztáni társadalmi kiegyezés támogatásának.

A transzatlanti együttműködés további fontos területe **Irán**, amely az elkövetkező évek egyik legjelentősebb biztonságpolitikai kihívását jelenti az egész világ számára. Nagy a valószínűsége ugyanis, hogy Irán folyamatosan bővíti urándúsító kapacitását, nem tartva be az ENSZ BT határozataiban erre vonatkozóan megfogalmazott intézkedéseket és határidőket. A térség stabilitását és Európa biztonságát is súlyosan veszélyeztetné, ha Irán elérné azt a technikai szintet, ahol már csak politikai döntés kérdése az atomprogram békés vagy katonai célú felhasználása. További bizonytalanságot okoz, hogy az atomprogramhoz látványos fejlesztések párosulnak a célba jutató eszközök tekintetében. Ezért

a jövőben is indokoltnak tartjuk és támogatjuk az EU részéről a „kettős megközelítés” politikájának fenntartását: szankciók fogantatását a hivatalos iráni vezetés ellen az ENSZ határozatainak megfelelően; ugyanakkor a kapcsolatok nyitva tartását azokon a területeken, ahol kölcsönös érdek áll fenn. Álláspontunk szerint az Európai Uniónak a „kettős megközelítés” politikáját össze kell hangolnia szövetségeseivel – különösen a NATO tagjaival, köztük az Egyesült Államokkal –, valamint a lehetőségek keretei között Oroszországgal.

Az Iránnal fennálló kapcsolatok normalizálása Magyarország szempontjából azért is lényeges, mert az Iránban található gázkészletekhez való hozzáférés döntő fontosságú a Nabucco gázvezeték megvalósítását tekintve.

Irak a regionális stabilitás fontos tényezője a Perzsa-öböl térségében. Az iraki átmenet sikere nemcsak az iraki nép érdeke, ha-

nem hosszú távon kihatással lehet az egész térség helyzetére is. Magyarország EU-tagállamként is érdekelt abban, hogy Európa délkeleti szomszédságában béke és stabilitás uralkodjon. Reméljük, hogy az Obama-adminisztráció által bejelentett kivonulási menetrend ezeket a célokat elősegíti, és az amerikai harcoló csapatok távozását követően sem fogják sem külső, sem belső tényezők veszélyeztetni Irak területi integritását és politikai stabilitását. Fontosnak tartjuk, hogy Irakban, többek közt a fenti célok érdekében, etnikai és vallási béke uralkodjék, és ennek eszközeképpen a kisebbségek gazdasági, politikai, emberi és szabadságjogai diszkriminációmentesen érvényesüljenek. Támogatjuk, hogy az EU a továbbiakban is aktív szerepet vállaljon a stabilizáció és az iraki demokratikus folyamat előmozdításában, és erősítse politikai, illetve gazdasági kapcsolatait az országgal. Irak a nemzetközi erők kivonulását követően is kiemelt kedvezményezettje kell, hogy legyen nemzet-

közi fejlesztési együttműködési politikáknak is. Fontosnak tartjuk továbbá, hogy a NATO fenntartsa iraki kiképző misszióját, s Magyarország megőrizze az ebben játszott szerepét.

Közép-Ázsia

Az Európai Unió csak az egészen közeli múltban kezdte felismerni a közép-ázsiai térség geopolitikai jelentőségét. Ennek egyik jele volt a Közép-Ázsia stratégia elfogadása 2007-ben.

Álláspontunk szerint az elkövetkezendő években a térség jelentőségének fel kell értékelődnie az EU saját biztonsága, elsősorban az energiabiztonság szempontjából. Magyarország energiabiztonsági érdekei is ezt kívánják meg.

A Stratégiának a tagállamok számára is transzparens végrehajtásában különleges hangsúlyt kell fektetni az energetikai és közlekedési infrastruktúrák fejlesztésére, valamint arra, hogy az EU-

tagállamok támogassák a régióban zajló válságkezelési műveleteket: azokban részt vegyenek.

Az ázsiai térség

Az utóbbi években annak lehetünk szemtanúi, hogy az Európai Unió ázsiai befolyása a világpolitika más szereplőjéhez képest meggyengült. Ez többek között arra vezethető vissza, hogy a térség számos országának külpolitikájában átértékelődött a nyugati orientáció, illetve az Unió világgazdasági térvesztést szenvedett el. A következő évek legfontosabb célkitűzése Európa számára, hogy ezt a trendet legalábbis megpróbálja lassítani, elsősorban a gazdasági, kereskedelmi és tudományos kapcsolatok ösztönzésével, de a nemzetközi béke és biztonság globális kihívásai elleni küzdelem terén folytatott együttműködés elmélyítésével is.

Mindeközben a 2008 végén kirobbant pénzügyi és gazdasági világválság a Kelet-Nyugat viszony-

rendszerben is érezteti hatását. Az értékpapír- és pénzpiacok világméretű megroppanása, a világkereskedelem visszaesése, a gazdasági növekedés megtorpanása az egész világon komoly gondokat okozott, nem kímélve sem Amerikát, sem Európát, sem Ázsiát. A világtermelés 2009-ben várhatóan jóval alatta marad a korábbi évek eredményeinek, azonban a világ összesített gazdasági teljesítményét tekintve a még megmaradó – bár csökkenő ütemű – növekedés egyértelműen Keleten összpontosul Kínában és Indiában, míg Amerika és Európa már a gazdasági visszaesés stádiumába lépett. Mindez előrevetíti egy globális gazdasági hatalmi átrendeződés lehetőségét kelet felé, az elkövetkező években.

A délkelet-ázsiai országok allokta **ASEAN** egyre növekvő szerepet tölt be a regionális stabilitás és prosperitás, a demokrácia előmozdításában és az emberi jogok védelmében, egyszersmind növekvő gazdasági potenciált is

képvisel, ezért támogatjuk, hogy az EU szorosabb kapcsolatokat építsen ki e regionális integrációs szervezettel.

Japán – többek között az Európai Unióéhoz hasonló értékrendje és külpolitikai irányultsága miatt – továbbra is Európa és benne Magyarország legfontosabb távol-keleti partnerének számít. Álláspontunk szerint a következő évek feladata a 2003-ban meghirdetett stratégiai partnerség továbbépítése, az együttműködés folytatása az energia és a klímaváltozás terén.

Támogatjuk a Japánnal folytatott közös értékeken és érdekeken alapuló stratégiai párbeszéd elmélyítését, különös tekintettel a biztonsági kihívásokra és a terrorizmus elleni küzdelemre, humanitárius ügyekre, az állampolgáraik közötti kapcsolatok elmélyítésére. Gazdasági kapcsolataink mellett jelentősen bővíteni kell Japánnal a kutatási és fejlesztési együttműködést.

A kelet-ázsiai térség stabilitásának és biztonságának záloga a japán-amerikai biztonsági rendszer. Annak ellenére, hogy a térség hatalmi és katonai viszonyai változóban vannak, Magyarország az EU és a NATO tagjaként abban érdekelt, hogy a amerikai-japán szövetségi rendszer működőképessége és hatékonysága biztosított legyen.

Üdvözöljük, hogy az elmúlt években az EU és **India** politikai és gazdasági kapcsolatai is dinamikusan és érdemben növekedtek, megteremtve a stratégiai partneri együttműködés alapjait.

Az EU természetes szövetségesként tekint a globális kihívások – regionális konfliktusok, éghajlatváltozás, terrorizmus, nemzetközi bűnözés, szegénység elleni küzdelem – megoldása terén saját régiójában és világpolitikailag is vezető szerepet betöltő, a multilateralizmus értékei iránt ugyancsak elkötelezett Indiára.

csönös előnyök és a megállapodások betartásának következetes számonkérése alapján – minden téren bővítse kapcsolatait Kínával. A politikai kapcsolatokban ugyanakkor a következő években is kiemelt figyelemmel kell kísérni az emberi jogok érvényesülését Kínában, különös tekintettel a tibeti és ujguriai helyzetre.

Kína politikai rendszere ma is a kommunista egypártrendszer. Ugyanakkor a részleges piacgazdaság megteremtése és a további reformok ígérete a kínai vezetők gazdasági nyitottságát támasztják alá. Támogatjuk a piacgazdaság és a politikai pluralitás erősítését. 2004 márciusában Kína alkotmányába foglalt egy olyan rendelkezést, amely szerint az emberi jogokat az állam tiszteltben tartja és garantálja. Ezek alapján a halálbüntetés eltörlése, a Tiananmen téri tüntetésekben való részvételért bebörtönzött politikai foglyok szabadon bocsátása, a vallási tolerancia, a szólásszabadság feltételeinek

Támogatjuk az EU és India kapcsolatainak továbbfejlesztését: a meglévő együttműködési kapcsolatok elmélyítését és kiterjesztését, különösen a kutatás és technológia területén, a szegénység elleni küzdelemben való segítségnyújtást Indiának, valamint India ENSZ BT tagság iránti aspirációinak támogatását.

Közvetetten Európa biztonsága szempontjából is kulcskérdés az indiai-pakisztáni kapcsolatok stabilizálódása, akárcsak Pakisztán belső viszonyaiban és nyugati külpolitikai orientációjában a stabilitás megteremtése. India ugyanígy hozzájárulhat az afganisztáni rendezés sikeréhez is, ezért érdekünk, hogy a régió többi országával karöltve nagyobb szerepet kapjon az erre irányuló nemzetközi erőfeszítésekben.

Kína a világpolitika és a világgazdaság kiemelkedően fontos szereplője, és súlya mindkét területen folyamatosan növekszik. Az Európai Unió érdeke, hogy – a köl-

III. Földrajzi prioritások

biztosítása alkotmányos törekvésnek tekinthető.

Az EU-Kína kapcsolatok egyik fontos célkitűzése, hogy Kína gazdasági és politikai befolyásának megfelelő szerepet és felelősséget vállaljon a nemzetközi politikai és gazdasági intézményekben, kapcsolatokban. Az ebben való orientálást segítheti a kereskedelmi-gazdasági párbeszéd folyamata, valamint az ehhez szorosan kapcsolódó emberjogi diskurzus.

Támogatjuk Kína törekvését a nemzetközi struktúrákba való beilleszkedésben, és Kína békés, globális szereplővé válását (ennek kiemelkedő állomása volt a 2008-as pekingi olimpia, és ilyen lehet a 2010-es sanghaji világkiállítás is, illetve Kína WTO- és G20-tagsága). Ugyanakkor aggodalomra ad okot az ország növekvő katonai beruházása, mely elmentmondhat a „békés fejlődés” elvének, a kínai vezetőség hivatkozási alapjának.

Üdvözljük az EU intézményeinek párbeszédét Kínával, különös tekintettel a 2003-ban elindított EU-Kínai stratégiai partnerségre. Törekszünk a demokratikus párbeszéd javítására és a baráti együttműködési partnerségre, ezáltal is erősítve Kína európai kapcsolatait.

Magyarországnak az EU Kína-politikájában való aktív szerepvállalását indokolja, hogy hazánkat Kína bizonyos értelemben az „EU kapujának” tekinti, és országunk méreteihez képest erőteljes gazdasági és politikai lobbival van jelen nálunk. Kína Magyarországgal külön, kétoldalú emberjogi párbeszédet is folytat. Ezzel együtt is Magyarországnak saját Kína-politikáját az EU többi tagállama iránti szolidaritás jegyében kell folytatnia: a kereskedelem és a befektetések terén következetesen végrehajtva az Unió politikáját, és – már csak saját nemzeti érdekei miatt is – a reciprocitás és a szabad verseny elveinek alapján fellépve a döm-

ping ellen és a szellemi tulajdonra vonatkozó szabályok érvényesítéséért.

Magyarország támogatja, hogy az EU az általa képviselt elveket betartsa a fegyverembargó és a vízumpolitika kérdésekben, ahogy Kínát is kötik a nemzetközi normák a versenyszabadság, a reciprocitás, és a WTO előírásai tekintetében egyaránt. Aggodalommal figyeljük, hogy az eddigi magyar kormányzat nem élt megfelelően ezekkel az eszközökkel és kínai áruk szabályozatlanul, tömegével kerülnek a magyar piacra, ellehetlenítve a magyar kis- és középvállalkozásokat.

Latin-Amerika

Latin-Amerikának különös jelentőséget kölcsönöz a magyar Európa-politikában, hogy 2010-11-ben hazánk és a Latin-Amerika irányában különösen nyitott Spanyolország közös trió együttműködés keretében tölti be az Európai Unió elnöki tisztségét. Ez

III. Földrajzi prioritások

lesz az első alkalom, hogy Spanyolország egy új EU-tagállammal együttműködve gyakorolja az elnökségi szerepet, ami az új – nagyrészt közép-európai – tagállamok körében is felértékelheti Latin-Amerikát. A magyar EU-elnökségnek értelemszerűen építenie kell a latin-amerikai kapcsolatoknak azokra a mozzanataira, amelyekre a spanyol elnökség féléve alatt kerül sor.

Latin-Amerika globális jelentősége a közeljövőben minden valószínűség szerint növekedni fog. Stratégiai szempontból az Egyesült Államok az utóbbi évek passzív politikája után ismét aktívabban kíván részt venni a nyugati félteke ügyeiben, miközben más hatalmi központok, elsősorban Kína és Oroszország is „felfedezte” magának Közép- és Dél-Amerikát. Többek között ez utóbbi országok gazdasági potenciálja növekedésének is a következménye az EU piaci részesedésének csökkenése Latin-Amerikában.

A térség országai jelentős stratégiai nyersanyagkincs birtokában vannak, potenciális gazdasági fejlődés előtt állnak. Az ebben rejlő lehetőségeket elsősorban akkor tudják kihasználni, ha jelenleg domináns észak-amerikai gazdasági kapcsolataikat kiegészítik a világ más térségei irányában történő nyitással. Az Európai Unió, de az egész transzatlanti térség számára nem lehet közömbös, hogy ebben a nyitási folyamatban Európa milyen helyet foglal el.

Az EU LAC-politikájának (a latin-amerikai és karibi térséggel kapcsolatos politikájának) figyelembe kell vennie, hogy a térség országai egyre nagyobb szerepet kívánnak játszani a nemzetközi politikában; így például, az ENSZ BT időszerű átalakításánál állandó helyet szeretnének kapni a testületben.

Miközben az EU és a LAC-térség kapcsolatainak politikai eszközrendszere fokozatosan fejlődik, az EU és az Egyesült Államok szé-

les körű együttműködése ennek a térségnek a viszonylatában még hiányos. Tekintettel Latin-Amerika jelentőségére a klímaváltozással és a nemzetközi droggereskedelemmel kapcsolatos kihívások kezelése terén, indokolt, hogy a magyar Európa-politika támogassa a transzatlanti párbeszéd elmélyítését Latin-Amerika vonatkozásában. Az EU alapvető érdeke emellett, hogy Latin-Amerika semmilyen értelemben se váljon a transzatlanti törekvésekkel szembeni stratégiai összpontosítás kiemelt területévé (ld. Venezuela és Kuba problémáját).

Tekintettel arra, hogy a LAC-térség – az EU-val történő, magas szintű, közös regionális találkozó ellenére – nem rendelkezik közös Európa-politikával, az EU-nak az egész térségre vonatkozó stratégián belül differenciáltan kell kezelnie az egyes relációkat, és politikáját elsősorban a kétoldalú kapcsolatokon (Brazília, Mexikó), valamint a különböző regionális integrációs szervezetekkel

(Marcosur, Andok Közösség, Dél-Amerikai Nemzetek Uniója stb.) fenntartott együttműködésen keresztül kell megvalósítania.

A térség egészére vonatkozóan támogatjuk az EU-nak azt a fő stratégiai irányvonalát, amely a latin-amerikai kapcsolatok fejlesztése terén integráltan kezeli a gazdasági együttműködés (főként szabadkereskedelmi megállapodások útján történő) fejlesztését és a demokratikus struktúrák megerősítése érdekében folytatott politikai kooperáció kialakítását.

A Fidesz különösen érdekelt a kubai demokratikus átmenet támogatásában és – külkapcsolatainak egyik alapvető elvével összhangban – a szigetország lakói emberi és polgári jogainak érvényesülésében.

Afrika

Az EU Afrika-politikája terén az elmúlt két év fontos eredményeket hozott. Megszületett az Af-

rika Stratégia és az Együttes Afrika Stratégia. E dokumentumok kiemelten fontos témáját képezi a terrorizmus és az illegális migráció elleni küzdelem terén folytatott együttműködés. Emellett az EU számos válságkezelési műveletet folytat a kontinensen, katonait és civilt egyaránt.

Az afrikai kontinenssel folytatott együttműködés koherensebbé és egységesebbé, valamint az afrikai partnerek felé láthatóbbá tételét szolgálta az EU első egységes képviselőének létrehozása az Afrikai Unió mellett.

Támogatjuk, hogy a stratégiák végrehajtásában, valamint az afrikai országokkal és multilaterális szervezetekkel fennálló kapcsolatokban a biztonság átfogó megközelítéséből kiindulva továbbra is kiemelt szerepet kapjon a terrorizmus és az illegális migráció elleni küzdelem; az afrikai biztonsági struktúrák, regionális szervezetek és képességek fejlesztése; a leszerelés és a reintegráció,

III. Földrajzi prioritások

valamint az illegális fegyverkereskedelem elleni küzdelem.

Transzatlanti partnereivel együttműködve az EU-nak törekednie kell arra, hogy az afrikai kontinens biztonsági kihívásainak kezelésébe fokozott mértékben bevonja a kontinensen expanzívan terjeszkedő Kínát.

Az afrikai kontinens Szaharától délre eső régiója az Európai Unió kapcsolatainak szerves részét képező nemzetközi fejlesztési tevékenység egyik kiemelt célpontja. Ez egyszersmind az a terület is, amelyet a kilátástalan szegénység a leginkább sújt, ahol a Millenniumi Fejlesztési Célok teljesülését illetően a legnagyobbak a kihívások.

A szegénység közvetlen összefüggésben áll a biztonság csökkenésével. Az így keletkező veszélyforrások – illegális migráció, járványok, környezetpusztítás – globálisan éreztetik hatásukat.

Magyarország – az adósság-ellenes intézkedések mostanra lezárult eseteitől eltekintve – gyakorlatilag szimbolikusan sem vesz részt az afrikai kontinens fejlesztésében, a szegénység csökkentésében.

A Magyarország előtt álló kihívás e tekintetben az, hogy milyen mértékben leszünk képesek az Afrikára irányuló politikák terén szolidaritást mutatni az EU többi tagállamával. Szorgalmazzuk ezért, hogy Magyarország – legalább jelképes erőforrásokkal – részesüljön a terrorizmus és illegális migráció elleni együttműködésben, és legyen jelen az Unió afrikai műveleteiben.

Szem előtt tartva az ENSZ és az Európai Unió Afrikával kapcsolatos fejlesztési politikáját, ki kell alakítanunk a külpolitikai érdekeinkre, komparatív előnyeinkre épülő stratégiát, amely a szubszaharai Afrikát is elhelyezi Magyarország nemzetközi fejlesztési együttműködési aktivitásának térképén.

IV. Funkcionális prioritások

1. Emberi és kisebbségi jogok előmozdítása

Alapító szerződéseinek értelmében az Európai Unió alapját a szabadság és a demokrácia, a jogállamiság, valamint az emberi jogok és alapvető szabadságok tiszteltetésének tartásának elvei képezik. Az EU tevékenységét – beleértve külpolitikáját is – ezek az elvek határozzák meg, amelyeknek betartása egyben előfeltétele a nemzetközi békének, biztonságnak és jólétnek. Az Unió ezért teljes mértékben elkötelezett kell, hogy legyen előmozdításuk iránt kül- és biztonságpolitikája terén is.

A világ egyes országai emberi jogi helyzetének és politikájának figyelemmel kísérésére és pozitív befolyásolására az EU egyik legfontosabb eszközét azok az emberjogi párbeszédprogramok jelentik, amelyek az EU és az adott országok kétoldalú kapcsolatainak keretében zajlanak. A következő évek feladata lesz az eszközrendszer koherensebbé tétele, a párbeszédprogramok egységes irányvonalak mentén történő folytatása.

IV. Funkcionális prioritások

Az Európai Unió Tanácsa az elmúlt hét évben kidolgozott és elfogadott egy sor „emberi jogi irányelvet”, amelyek keretül szolgálnak az emberi jogok védelméhez és előmozdításához harmadik országokban. Ezek az irányelvek összegyűjtik mindazon eszközöket, amelyek az emberi jogok előmozdítása céljából az EU rendelkezésére állnak a KKBP keretében. Az elmúlt két évben jelentős lépések történtek az emberi jogi irányelveknek az európai biztonság- és védelmi politikába történő integrálására is (pl. válságkezelési műveletekkel kapcsolatos képzések tartása és kézikönyvek kiadása által). Ezeket az erőfeszítéseket folytatni kell, különös tekintettel az egyes válságkezelési műveletekben való tényleges érvényesítésükre.

Az emberi jogok védelmének globális előmozdítása érdekében az EU és tagállamai folyamatos és koordinált erőfeszítéseket kell, hogy tegyenek a releváns nemzetközi fórumokon, különösen az

ENSZ 2006-ban felállított Emberi Jogi Tanácsában (Genf). A következő évek feladata az új intézmény hatékony és hiteles működtetése lesz, amiben az EU-nak és tagállamainak továbbra is intenzíven kell közreműködniük. Ez Magyarország számára is fontos feladat és prioritás.

Magyarország immár több mint egy évezrede kötődik a nyugati keresztény kultúrához és az európai értékekhez. Magyarország kiáll az emberi jogok egyetemességének és oszthatatlanságának elve mellett. Az emberi méltóság és az abból következő jogok és szabadságok olyan elidegeníthetetlen értékek, amelyek a világon minden egyes embert megilletnek. E meggyőződésének megfelelően Magyarország nagy hangsúlyt fektet külpolitikájában az alapvető emberi jogok előmozdítására világszerte.

Célunk EU-tagállamként is aktív szerepet vállalni a demokrácia, a jogállamiság és az emberi jogok

biztosítása, kiterjesztése terén. Magyarország vállalta, hogy aláveti magát a nemzetközi emberi jogi szerződések kontrollmechanizmusainak, és együttműködik az emberi jogi kötelezettségeinek teljesítését ellenőrző nemzetközi testületekkel. Ez a nyitottság és együttműködési készség szolgálat erkölcsi-politikai alapot Magyarországnak ahhoz, hogy más országokkal is párbeszédet folytasson az emberi jogok tiszteletben tartásáról és védelméről.

Az emberi jogokat az EU és Magyarország külpolitikájának valamennyi területén figyelembe kell venni (**mainstreaming**). Az emberi jogi szempontokat integrálni kell valamennyi más témakörbe, szisztematikusan fel kell vetni partnereinknek bilaterális kapcsolatainkban, és aktívan fel kell lépni érdekükben az Európai Unió intézményeiben és más releváns nemzetközi fórumokon is.

Ki kell választani az emberi jogok köréből azokat, amelyek elő-

IV. Funkcionális prioritások

mozdítását – így az EU-n belül is – Magyarországnak a jövőben is prioritásként kell kezelnie, mint például a kisebbségi jogokat, a gyermekek és családok jogait, az oktatáshoz való jogot, a sajtó és véleménynyilvánítás szabadságát, a halálbüntetés eltörlését.

Magyarországnak csatlakoznia kell új jogok – így például az egészséges ivóvízhez való hozzáférés – „emberi jogként” történő elismertetésére irányuló törekvésekhez, szükség esetén vezető szerepet vállalva azokban.

A hiteles és hatékony emberi jogi politikához nélkülözhetetlen a civil társadalommal való rendszeres és jó együttműködés. Magyarország emberi jogi politikájának széles eszköztárára kell támaszkodnia, amelynek fő pillére az együttműködésen és párbeszédre alapuló konstruktív megközelítés.

A fenti kérdésköröknek különösen nagy figyelmet kell szentel-

IV. Funkcionális prioritások

ni nemzetközi fejlesztési stratégiánk kialakításakor, és arra kell törekednünk, hogy a hátrányos helyzetű országok fejlesztésére fordított összegek az eddigieknél jobban szolgálják az emberi jogok tiszteletben tartásán alapuló államrendezkedés kialakítását, a klímaváltozás okozta káros hatások csökkentését és a környezet-tudatos fenntartható fejlődés feltételeinek megteremtését.

A kollektív jogok megerősítése

Az Európai Unió számos tagállama (Spanyolország, Belgium, Olaszország, Finnország, Nagy-Britannia stb.) sikerrel alkalmazta a kisebbségek kollektív jogainak bevezetését, autonómiájuk biztosítását az etnikai konfliktusok megelőzése, vagy megfékezése érdekében. Az érintett tagállamok tapasztalatai értelemszerűen megjelentek az EU külpolitikájában is: az unió számos esetben támogatta, vagy javasolta (legutóbb például a koszovói rendezést érintő Ahtisaari-tervben),

hogy a határain kívül jelentkező etnikai feszültségek a kollektív jogok biztosítása útján kerüljenek rendezésre.

Alapvető érdekünk, hogy az EU politikailag, gazdaságilag, valamint civil és katonai eszközökkel támogatott nemzetközi válságkezelési szerepvállalása a többnemzetiségű (multi etnikus) együttélés már bevezetett alkotmányos és válságkezelő mintájának (Bosznia, Macedónia és Koszovó) további ismétlődő alkalmazását hozza magával.

Az EU balkáni szerepvállalásának indokaként megjelenő állam- és békeépítési minták újabb térségekben történő megjelenítése megerősíti azok általános érvényességét és a következetes alkalmazhatóságuk mellett szóló érveket. Magyarország rendkívül fontosnak tartja, hogy a balkáni térség többnemzetiségű államai (Bosznia-Hercegovina és Macedónia) számára kidolgozott tartós válságkezelési megoldások

IV. Funkcionális prioritások

sarkalatos jogi és politikai elemei az Unió további esetekre is kiterjeszthető „konfliktuskezelési receptjévé” váljanak.

A kisebbségi jogok és nemzeti, etnikai vagy kulturális közösségek öngazgatásának állami alkotmányokba beépített biztosítékainak minden egyes eddigi (például az Ohridi Megállapodás) és lehetséges további példái fontos precedenst jelentenek a **kisebbségi öngazgatást és autonómiát biztosító kollektív jogok** szempontjából. Különösen jelentős lehet az EU célirányos nemzetközi szerepvállalása a kisebbségi közösségek számára kívánatos nemzetközi fejlődési irány megerősítésében és előbbre vitelében.

Az EU külvilágban képviselt értékeinek érvényessége, alkalmazhatósága és jogszerűsége az Unió közös fellépése nyomán válik megkérdőjelezhetetlenné. Minden újabb, az Unió által kezdeményezett és alkalmazott konfliktus-

tusrendezési eset tovább épít és szilárdít egy kialakuló gyakorlatot, amely a nemzeti kisebbségek számára leglényegesebb kisebbségvédelmi normákat alkotmányban elismert és védett kollektív jogosultságként ágyazza be az európai gyakorlatba és normarendszerbe.

2. Energiabiztonság és klímaváltozás

Az elmúlt egy-két év eseményei közvetlenül is ráirányították a figyelmet az **energiabiztonság** kérdésére. Magyarország kiemelkedő mértékben kiszolgáltatott az energiaellátás terén, ezért a következő évek külpolitikájának és gazdaságpolitikájának ezt a kérdést fontos külpolitikai és Európa-politikai prioritásként kell kezelnie.

Biztonságos társadalmi és gazdasági életünk egyik alapfeltétele az ország megfelelő energiaellátása. Mivel Magyarország, akárcsak

IV. Funkcionális prioritások

a nyugati világ nagy része, energiaellátásának jelentős hányadát a világ kevésbé stabil térségeiből biztosítja, érdekünk és kötelességünk együttműködni szövetségeseinkkel és azokkal a helyi politikai erőkkel, amelyek a világgazdaság stabilitásának megőrzésében, az energiaárak „féken tartásában” érdekeltek.

Kiemelt érdek az összeurópai energiabiztonság megvalósítása a források és az energia-útvonalak, illetve ez utóbbiak tulajdonosi szerkezete diverzifikálásával, a valódi verseny megteremtésével, valamint az energiahatékonyság növelésével és az energiafelhasználás csökkentésével.

A transzatlanti együttműködés ezen célok elérésének egyik lényeges feltétele. Támogatjuk a közös euro-atlanti energiapolitika megteremtésére irányuló erőfeszítéseket, különös tekintettel a Nabucco-projekt megvalósítására.

Ezen törekvésünkben partnerként tekintünk, és számítunk azon közép-kelet-európai országokra, melyek hazánkhoz hasonló, vagy még nagyobb mértékben kiszolgáltatottak az energia- (elsősorban gáz-) importnak, így az elmúlt évek, és különösen a közelmúlt tapasztalatai alapján az ellátás folyamatosságának biztosítása terén kiszámíthatatlannak bizonyuló Oroszországnak.

Az energiabiztonság megteremtése az újraformálódó közép-európai együttműködés egyik fő területe, összetartó eleme lehetne, aminek – mindenekelőtt – infrastrukturális beruházásokban kellene realizálnia. Ezen kérdés újabb – és mivel a térség országai kivétel nélkül mélyen érintettek – vitákon felül álló tartalmú lehetőséget kínál az összefogásra, és nem utolsósorban brüsszeli és moszkvai érdekérvényesítő képességünk növelésére.

Hazánk és a régió érdeke, különös tekintettel az utóbbi évek gázellátási

válságaira, hogy az energetikai rendszereink összekapcsolásával biztosítsunk lehetőséget közös fellépésre és hatékony krízismechanizmusokra, megteremtve ezáltal a valós, közös európai piacot, teret biztosítva a válsághelyzetben szükséges, tagállamok közötti szolidaritás megnyilvánulásának.

Szorgalmazzuk, hogy az Európai Unió a következő években döntéshozatali és végrehajtói szinten is megtalálja a megfelelő megoldást az energiabiztonság aspektusainak külpolitikai érvényesítésére. Álláspontunk szerint ennek a kérdésnek a két- és többoldalú politikai kapcsolatok rendszeres tárgyát kell képeznie, az EU által kötött nemzetközi szerződések részévé kell válnia. Fontosnak tartjuk továbbá, hogy az EU a transzatlanti együttműködés kereteiben párbeszédet folytasson az e téren kifejtett tevékenységéről, és lehetőség szerint összehangolja partnereivel ez irányú programjait.

IV. Funkcionális prioritások

Európa fenntartható fejlődése szempontjából nagy jelentőségű a felmelegedés, a klímaváltozás, amely a meglévő konfliktusokban rejlő biztonsági kockázati tényezőket is tovább fokozhatja, és új kihívásokat is eredményez (természeti katasztrófák által okozott humanitárius katasztrófák, csökkenő élelem és halállomány, vízhiány, megművelhető területek csökkenése, élelmiszerárak növekedése). E biztonsági kihívás globális cselekvést, és ennek érdekében az Európai Unió részéről is egységes, a rendelkezésre álló különböző eszközöket és politikákat komplex módon felhasználó, kezdeményező fellépést igényel.

Az elmúlt időszak e tekintetben pozitív eredményeket hozott, olyannyira, hogy mára az EU e téren a nemzetközi trendek átalakításának kulcsszereplője. Amennyiben a nemzetközi szabályrendszert sikerül megváltoztatni, úgy nemcsak a környezeti kockázatokat lehet mérsékelni: az

IV. Funkcionális prioritások

új szabályrendszer ki fogja kényszeríteni az energiatakarékos és klímabarát technológiák és szolgáltatások nemzetközi piacának robbanásszerű bővülését is. Ezért tartjuk fontosnak, hogy a koppenhágai éghajlat-változási konferencián körvonalazódjon a nemzetközi megállapodás az éghajlatváltozás korlátozásának mértékéről, az ehhez szükséges globális kibocsátás-csökkentés középtávú (pl. 2020-ig tartó) üteméről és az egyes ország-csoportok hozzájárulásáról. Ebben a kérdésben elengedhetetlenül fontos, hogy az Egyesült Államok – amely az új elnök beiktatásával e kérdésre sokkal nagyobb hangsúlyt fektet – és Kína, mint a két fő kibocsátó meg tudjanak állapodni a kibocsátás kölcsönös mérsékléséről.

A folyamat kedvezményezettjei azon államok és vállalatok lesznek, amelyek a vonatkozó technológiák fejlesztésében élen járnak, s amelyek a szabályok tartalmának kialakítására a legnagyobb

befolyást tudták gyakorolni. A klímaváltozás elleni küzdelem a technológiai beruházások révén a gazdasági krízis elleni küzdelem eszköze is lehet. Ezért Magyarországnak nemcsak a hagyományos válságkezelés terén kell hézgapótló-képességekkel rendelkeznie, hanem a klímabiztonság (technológia, szolgáltatások) területén is. Ellenkező esetben Magyarország vesztesként kerül ki a nemzetközi rendszer átalakításából, a szövetségeseinkkel való együttműködéshez nem lesznek meg a belső feltételek, s azon tagállamok közé fogunk tartozni, amelyek a kül- és biztonságpolitika eme növekvő jelentőségű területén valójában gyengítik az EU globális főszerepének kialakítását.

3. Terrorizmus elleni küzdelem

A nemzetközi terrorista csoportok tevékenysége a globalizált világban egyre szélesebb területekre terjed ki. Bár számos ország kor-

mánya nagy erőfeszítéseket tesz a terrorizmus visszaszorítására, e veszély az utóbbi években nem csökkent. Ezért az EU kül- és biztonságpolitikájának a következő években is fontos területe lesz a terrorizmus elleni küzdelem. Hangsúlyozzuk ugyanakkor, hogy ez a küzdelem semmiképpen sem folytatható az emberi jogok rovására.

Az EU-nak folytatnia kell a Terrorellenes Stratégia külső dimenziójának végrehajtását együttműködve legfontosabb partnereivel: az ENSZ-szel, az Egyesült Államokkal és Kanadával. A terrorizmus elleni küzdelemnek valamennyi harmadik állammal kapcsolatos politikában is kiemelt hangsúlyt kell kapnia. Az Európai Uniónak az elkövetkezendő években fokozott hangsúlyt kell helyeznie számítástechnikai rendszereinek védelmére, a terroristák pénzügyi forrásainak a visszaszorítására, az Internet terrorista célokra történő felhasználása, a radikalizáció és toborzás elleni küzdelemre, valamint a korai felderítésre. Ma-

IV. Funkcionális prioritások

gyarországnak is feladata és érdeke, hogy részt vegyen ezekben az erőfeszítésekben.

Az Európai Uniónak mindezek mellett folyamatosan és fokozott mértékben kellene törekednie a terrorizmus politikai, gazdasági és társadalmi okainak megszüntetésére. Ezen célkitűzések érdekében fokozni szükséges a tagállamok közötti információáramlást, erősíteni kell az érintett uniós szakpolitikák közötti összhangot és hatékonyságot.

Ezen a téren az Európai Unió előtt álló fontosabb feladatok:

- a terrorizmus elleni lépések koherenciájának és átláthatóságának fokozása,
- a terrorizmus elleni fellépés jogszerűségének biztosítása,
- az érintett döntéshozatali fórumok számának csökkentése, az azok közötti együttműködés és koherencia javítása,
- a fellépés belső és külső aspektusai között nagyobb fokú összhang megteremtése,

IV. Funkcionális prioritások

- az új tagállamokkal való fokozott együttműködés,
- a tagállamok, valamint az EU, az USA és a NATO közötti információáramlás javítása, a témával kapcsolatos koncepcionális kérdések megvitatása, törekvés az összehangolt fellépésre.

4. Tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelem

A tömegpusztító fegyverek és hordozóeszközök elterjedése akár közvetlen fenyegetést is jelenthet az Európai Unió és benne Magyarország számára.

Középtávon nem lehet kizárni, hogy a nyugati értékrenddel szembehelyezkedő államok olyan nukleáris műveleti képességre tesznek szert, amellyel fenyegethetik a NATO tagállamait, különös tekintettel az európai területekre.

Szintén a középtávú kockázatok közé sorolandó, hogy nem állami szereplők, köztük terrorszer-

vezetek, tömegpusztító fegyverekre tehetnek szert, amelyeket az ellenségként azonosított nyugati társadalmak ellen kívánnak bevetni.

A globalizált világban különös jelentőséget kap az említett tevékenységekhez köthető leplezett tőkemozgás fokozódó intenzitása és volumene, amely az EU gazdasági szereplőit mindenképpen, de akár a magyar gazdasági és pénzügyi szektort is érintheti.

Az EU előtt álló feladatnak tartjuk, hogy a következő években egyértelmű és korlátozott számú célkitűzést fogalmazzon meg a tömegpusztító fegyverek elterjedése elleni küzdelem terén, és vizsgálja felül érdemben az eddig folytatott tevékenység és az elköltött források hatékonyságát.

Amint arról a transzatlanti kapcsolatokról szóló fejezetben részletesen szó esett, Irán politikájára kiemelt figyelmet kell fordítani e tekintetben.

IV. Funkcionális prioritások

Az illegális migráció következményeként zavar keletkezhet az ország működésében: jelentős nagyságú illegális munkaerő megjelenéséhez vezethet, közbiztonsági és közegészségügyi problémákat okozhat, megnövekedhet a járványok terjedésének veszélye. Ugyanakkor a tömeges migráció szinte elkerülhetetlenül más biztonságot veszélyeztető következményekkel is együtt jár, úgy mint az illegális drogkereskedelem fellendülésével, terrorista, valamint a nemzetközi szervezett bűnözői hálózatokhoz köthető személyek beszivárgásával.

Az Unió tagállamaival együttműködve törekszünk a tömeges, illegális migráció okainak csökkentésére a kibocsátó országokkal folytatott kapcsolatok, átfogó és célorientált párbeszéd, együttműködés keretében.

Az Unió tagállamaival együttműködve határozottan fel kívánunk lépni a migráció gyakori kísérőjelenségének, a rasszizmusnak és az

Észak-Koreát illetően álláspontunk szerint az EU kapcsolatainak fejlesztése továbbra is a nukleáris kérdés, illetve az általános politikai helyzetben történő elmozdulás függvénye kell, hogy legyen, összhangban a hatoldalú tárgyalások célkitűzésével. Ugyanakkor az EU-nak fenn kell tartania a helyi civil társadalom segítésére irányuló tevékenységét.

5. Tömeges illegális migráció elleni küzdelem

Az európai, de más, gazdaságilag fejlett államok számára is az egyik legmarkánsabb biztonsági kihívást jelenti az illegális migráció. Magyarországot – immár a schengeni térség tagjaként és külső határos tagállamként – a jelenség ma már nemcsak tranzit-országgként, hanem egyre inkább cél-országgként is érinti. Ez utóbbi előreláthatóan egyre markánsabban fog jelentkezni a jövőben.

IV. Funkcionális prioritások

idegengyűlöletnek a megjelenésével, illetve erősödésével szemben.

Tudatában kell lennünk annak, hogy az Európai Unióra nehezedő migrációs nyomás a következő években növekedni fog. A problémát csak szövetségeseinkkel, az Unió tagállamaival összehangoltan, komplex eszközrendszer segítségével tudjuk kezelni.

Véleményünk szerint ezzel együtt sem szabad akadályt gördíteni annak útjába, hogy az Unión belül megszűnjenek a szabad munkaerő-áramlás utolsó korlátai is.

Alapértéknek tekintjük, hogy Európa befogadó maradjon, menedéket biztosíthasson azok számára, akik politikai meggyőződésük, üldöztetés, vallásuk, illetve emberi jogaik gyakorlásának korlátozása miatt kényszerülnek országukat elhagyni.

6. A stabil világkereskedelem és pénzügyi rendszer fenntartása

Az elmúlt hónapok eseményei alapjaiban rázták meg az utóbbi évek neoliberális alapelvek mentén kialakult globális pénzügyi és gazdasági rendjét.

A pénzügyi és gazdasági válságra nem készült a világ, és így váratlanul érte Európát is. A 2004-2007 közötti években az összevont globális mutatókban mért gazdasági bővülés elnyomta a mélyben maradó szerkezeti feszültségek, az egyre növekvő jövedelmi különbségek, vagyoni szakadékok, a különböző régiók és rétegek szétszakadó gazdasági pályájának képét.

Az amerikai jelzálogpiaci válságként indult, majd általános pénzügyi válságba forduló folyamatok a reálgazdaság egészére szétterjedtek. Az egyensúlyi és növekedési válság legerősebb kiváltó oka a spekulatív, virtuálissá vált pénzügyi tér, a hitelezési láncsal, egy

piramis-játékszerű folyamattal teremtett látszólagos értéktömeg és a valós gazdasági folyamatok végletes kettéválása volt.

A globális pénzügyi válság ismét rávilágított arra, hogy a pénzügyi szektor stabilitása és állapota milyen szoros összefüggésben van egyes országok vagy országcsoportok biztonságával és stabilitásával.

Ma már biztosra vehető, hogy a 2008-as év pénzügyi válságának következménye egy elhúzódó és komoly gazdasági válság lesz, amely az egész világon érezteti majd hatását, a fejlett, nyugati országoktól kezdve, Ázsia feltörekvő hatalmain és az Öböl térség államain át Oroszországig és a fejlődő világig, bár nem mindenütt azonos mértékben.

A termelés világméretű csökkenése mellett a világválság egyik legdrasztikusabb jelzője a világkereskedelem folyamatos lassulása, majd stagnálása, vissza-

IV. Funkcionális prioritások

esése lett. A világkereskedelem visszaesésének spirálja pedig az Egyesült Államokban, Európában és a Távol-Keleten is visszahat a termelésre, a bruttó gazdasági eredményre. A világ 2009. évi GDP-je alakulásának előrejelzése nem sok jóval kecsegtet: a világtermelés várható növekedése az év eleji prognózisok szerint is kevesebb, mint fele a 2006-ban vagy 2007-ben elért mértéknek. A még megmaradó növekedés meghatározó hordozója pedig – ha a világválság árnyékában csökkenő emelkedéssel is – Kína és India. Az Egyesült Államok és a fejlett Európa a gazdasági visszaesés egyensúlyhiányokkal terhelt szakadékába lépett.

Amikor országok finanszírozhatósága kerül veszélybe, valamint tömeges munkanélküliséggel és elszegényedéssel szembesülnünk, megnő a radikalizáció és a szélsőséges irányzatok megerősödésének veszélye. Kérdés, hogy mindezek a jelenségek milyen mértékben fogják egyes gazda-

V. Intézményi kérdések és eszközrendszer

sági és hatalmi központok, köztük az Európai Unió gazdasági erejét, politikai és biztonsági helyzetét befolyásolni, megváltoztatni.

Várható, hogy a jövedelmek és a gazdasági hatalom Nyugatról Keletre történő átcsoportosítása felgyorsul. Ezért az Európai Uniónak a következő időszakban – belső szabály- és intézményrendszerének megerősítésén és a tagállami gazdaságpolitikák fokozottabb koordinációján túlmenően – a nemzetközi szinten is fokozott erőfeszítéseket kell tennie

annak érdekében, hogy a nemzetközi pénzügyi rendszer jelenleg zajló felülvizsgálatában és megreformálásában vezető szerepet játsszon: egységét megőrizve törekedjen a szabályrendszer szigorúbbá és átláthatóbbá tételére, valamint a szabályok betartásának következetes kikényszerítésére. A világ gazdaság, az Egyesült Államok, a Távol-Kelet, Európa és benne Magyarország gazdasági egyensúlya, rendje helyreállításának része az értékpapíri piacok normalizálódása.

V. Intézményi kérdések és eszközrendszer

1. Intézményi kérdések

A közös kül- és biztonságpolitika terén a jelenlegi intézményrendszer számos területen mutat olyan hiányosságokat, amelyek gátját képezik e célkitűzések hatékony végrehajtásának. Az EU-nak nincs egységes nemzetközi képviselete, különböző témákban különböző tárgyalópartnerekkel kell a partnereknek szembesülnie, a hatáskörök megoszlanak a Főképviseelő/Tanács Főtitkársága és a Bizottság között, ezért az EU rendelkezésére álló eszközök koordinációja sokszor hiányzik, a finanszírozás elégtelen és bonyo-

ult, és a végrehajtás a tagállamok és az Európai Parlament számára kevésbé transzparens.

A kül- és biztonságpolitika terén az Alkotmányszerződésben megfogalmazott és a Lisszaboni Szerződés által átvett rendelkezések (Európai Tanács állandó elnöke, Főképviseelő kettős funkciója, Egységes Külügyi Szolgálat, az Unió egységes jogalanyisága) egységesebbé teszik az Unió külső képviseletét, hatékonyabbá a politikaformálást és végrehajtást, az intézmények közötti együtt-

V. Intézményi kérdések és eszközrendszer

működést, javítják a transzparenciát, és erősítik az Európai Parlament beleszólását a kül- és biztonságpolitika kérdéseibe. Ezen rendelkezések az EU nemzetközi kapcsolatokban játszott szerepe erősödésének irányába mutatnak. A következő évek fontos feladata, hogy ezen újításokat az Európai Unió megvalósítsa, átültesse a gyakorlatba.

Ugyanakkor arra kell törekedni, hogy az új struktúrák létrehozatalával ne jöjjenek létre újabb párhuzamosságok. Az elkövetkezendő évek feladata lesz, hogy az Európai Unió a Lisszaboni Szerződés hiányosságaira is választ találjon e téren.

Az elmúlt évek tapasztalatai azt bizonyítják, hogy a kül- és biztonságpolitika egyik fontos diplomáciai eszköze volt Különleges Képviselők kijelölése egy-egy horizontális vagy földrajzi prioritásra vonatkozó célkitűzés előmozdítására. Üdvözljük, hogy a Különleges Képviselők átfogó po-

litikai szerepet kaptak az egy-egy tematikus célkitűzés vagy egy-egy földrajzi területen meglévő uniós jelenlét és politikák irányítására és koordinálására. Álláspontunk szerint ezt a folyamatot erősíteni kell.

2. Eszközrendszer

Együttműködés nemzetközi szervezetekkel

Az új típusú, funkcionális kihívások elleni küzdelem egyik legfontosabb eszköze a multilaterális diplomácia. E kihívások ugyanis összefogást és szervezett fellépést igényelnek, amelynek kereteit elsősorban az ENSZ és az EU adja, de növekvő mértékben a NATO is. A globális és a regionális kihívások és konfliktusok kezeléséhez elengedhetetlenül szükséges Európa és az Egyesült Államok nemzetközi szervezetekben való partneri együttműködése a nemzetközi jog és az emberi jogok figyelembevételével.

V. Intézményi kérdések és eszközrendszer

zöket egyaránt igénybe vevő műveletek beindítására, amely az EU elfogadott célkitűzése és egyben legjelentősebb hozzáadott értéke is. Ezért az intézmények közötti és a nemzetközi szervezetekkel való együttműködés továbbfejlesztése szükséges.

EU-NATO együttműködés

A NATO-EU kapcsolatokban az elmúlt évek során számos elvi politikai nehézséggel szembesültünk, ugyanakkor a gyakorlati együttműködés általában jó volt, és jelentős eredményeket tudott felmutatni. Intézményi-szervezeti szinten, valamint az információk átadása szintjén is vannak problémák az együttműködésben, amelyek részben a két szervezet alapvetően eltérő jellegéből adódnak. A két szervezet közötti együttműködési nehézségek hátterében azonban továbbra is elsősorban a török-görög-ciprusi konfliktus húzódik meg. Nagy jelentőségűnek tartjuk a probléma tárgyalásos

úton történő rendezésének elősegítését.

Ugyanakkor a legutóbbi időkben a kulcsszereplők részéről erősödött annak felismerése, hogy Európa fokozott szerepvállalására igény és szükség van, és a két szervezet tevékenysége egy megújuló stratégiai partnerségi viszonyon alapulva hatékonyan kiegészítheti egymást. Ráadásul Franciaország, amely az európai biztonság és védelempolitika elkötelezett híve is, visszatért a NATO integrált katonai szervezetébe, amely szintén új lehetőségeket nyit az együttműködésre. Olyan pillanathoz érkeztünk tehát, amely áttörést hozhat az együttműködésben, ezért a következő évek jelentős feladatokat állítanak az EU és benne a NATO és a transzatlanti viszony mellett elkötelezett országok, így Magyarország elé. Támogatjuk ennek érdekében az együttműködés fejlesztésére irányuló javaslatokat.

Az együttműködés továbbfejlesztése legfontosabb elemeinek a következőket tartjuk:

- Rendszeresíteni kell a magas szintű, nem kizárólag informális egyeztetőket NATO-EU körben. Ez lehetővé tenné a napi ügyeken túl a stratégiák és doktrínák szorosabb egyeztetését is, illetve elősegítené a harmonikusabb tervezést.
- A mindenkori EU-elnökségnek nagyobb teret kell biztosítani a terveit NATO-beli bemutatására, valamint a végrehajtás közben szerzett tapasztalatok megosztására. Ez által javulna a két szervezet közötti információ-áramlás.
- Az aktuális műveletekkel összefüggésben már a tervezés korai szakaszától kezdve szorosabb egyeztetésre van szükség. E téren meghatározó a két szervezet egymásra utaltsága: katonáink és civil erőink biztonságáról van szó.
- A képességfejlesztés és a tervezés terén szintén szorosabbra

kell fűzni az együttműködést, elkerülendő a felesleges duplikációkat.

- Az Uniónak fejlesztenie kell a tervezési képességét, de ez esetben is hangsúlyozni kell, hogy a felesleges megkettőzések csak további forrásokat vonnak el egyéb feladatoktól. A két szervezetnek megoldást kell találnia a tervezési kapacitások optimalizált kiépítésére. Magyarország számára az összehangolt képességfejlesztés, illetve a képességek interoperabilitása és kompatibilitása különösen fontos, hiszen problémát okozhatnak számunkra a kettős felajánlások, az erők két irányba történő lekötése.
- Komplex és komplementer módon kell fejleszteni a NATO és az EU szerepvállalását a beszerzési, képességfejlesztési és befektetési programok terén is, és a két szervezet közötti együttműködést úgy kell továbbépíteni, hogy annak köszönhetően javuljon az eszközbeszerzés költséghatékonysága.

A jövőben is szüksége lehet az Uniónak a NATO-eszközök és képességek igénybe vételére, amely jelenleg az ún. Berlin plusz megállapodásokon alapul. A gyakorlatban a megállapodások jól működtek, ahol alkalmazásukra sor került. A mai viszonyok között azonban már nem mindenben alkalmasak a közös tevékenység folytatására. Szorgalmazzuk ezzel kapcsolatban a közös gondolkodást, a megállapodások szükség szerinti átfogó felülvizsgálatát.

A korábbi együttműködés tapasztalataira épülve újabb lehetőségek állnak rendelkezésre, és szükség lenne az együttműködés újabb területeinek azonosítására is. A jövőbeni NATO-EU együttműködés fontos területeinek tartjuk az energiabiztonság kérdését, valamint a terrorizmus és szervezett bűnözés elleni küzdelmet.

Válságkezelés

Az európai biztonság és védelempolitika (EBVP) keretében

2003 óta az EU egyre növekvő szerepet játszott a világ számos konfliktussal sújtott területén a válságok megelőzésében és kezelésében, a biztonság helyreállításában és megőrzésében, az újjáépítésben, illetve a jogállamiság kiépítésében és megerősítésében, szorosan együttműködve a nemzetközi szervezetekkel (ENSZ, NATO, EBESZ). Egyértelműen bebizonyosodott, hogy az Unió képes hozzáadott értéket képviselni a nemzetközi béke és biztonság megőrzésére irányuló erőfeszítésekben, elsősorban polgári eszközeivel, ún. „soft powerként”, illetve a polgári és katonai eszközök komplex módon történő alkalmazása révén.

Az EBVP ezen túlmenően lehetővé tette immár 27 tagállam számára nemzetbiztonsági kultúránk közelítését. A francia uniós elnökség elmúlt fél évében komoly előrelépések történtek annak érdekében, hogy az EBVP új lendületet kapjon, elsősorban a képességek fejlesztése, a képzés,

a kutatás-fejlesztés és a védelmi piacot érintő kezdeményezések és konkrét programok elfogadása révén.

Mind katonai, mind civil téren erősödött a válságkezelés intézményi háttere, illetve a civil katonai együttműködés. Javult a műveletek beindítási, erőgenerálási ideje, mivel a közbeszerzési és finanszírozási mechanizmusok rugalmasabbá váltak. Jobb lett a pillérek közötti együttműködés és összhang.

A képességfejlesztés terén is vannak eredmények. A fő eredmény, hogy az EU-tagállamok felmérték és beazonosították, hogy mely képességek szükségesek a jelenlegi és lehetséges jövőbeni válsághelyzetek kezeléséhez, és melyik tagállam milyen képességeket tud rendelkezésre bocsátani ennek érdekében; mely képességek hiányoznak európai szinten, és ezek közül melyek a legkritikusabb hiányok.

Mind katonai, mind polgári téren kialakításra kerültek gyorsreagálású egységek, amelyeket a tagállamok készenlétben tartanak. Katonai téren létrejöttek a harccsoportok (Battlegroups). 2007. január 1-jétől egyszerre két, gyors bevetésre alkalmas harccsoport áll rendelkezésre. A harccsoportok jelentősége, hogy a korábbi képességfejlesztési célkitűzések, illetve a gyorsreagálású koncepció alapján csak papíron, nem nevesítetten rendelkezésre bocsátott összesen mintegy 60 000 főnyi haderő, immár azonosított módon áll rendelkezésre ténylegesen bevetésre készen. Viszont csökkentett létszámban, és csak gyorsreagálásra alkalmasan. Ez kérdéssé teszi az EU képességét nagyobb méretű katonai műveletek hosszabb távú – és az eredeti célkitűzéseknek megfelelően akár – párhuzamos folytatására.

Létrejött az Európai Védelmi Ügynökség a tagállamok képességfejlesztési erőfeszítéseinek támogatására és összehangolására, a

fegyverzeti együttműködés támogatására, az európai védelmi ipar és technológia, a védelmi piac fejlesztésére, valamint a kutatás támogatására, közös projektek létrehozására és irányítására.

Az EBVP terén ugyanakkor sok olyan kihívás és probléma jelentkezik, amelyek eldöntése, megoldása nélkül az Európai Unió nem fogja tudni növelni és megszilárdítani globális szerepét. A fent leírt eredmények törekvenek és súlyos hiányosságokat rejtenek magukban. Az Unió nem tudott lépést tartani eredeti célkitűzéseivel.

Az EU műveleti szerepvállalásának komoly korlátai vannak, elsősorban katonai téren:

- A tagállamok nagyon különböző mértékben vállalnak szerepet e műveletekben, jellemzően egy szűk csoportja a tagállamoknak akar és képes jelentős erőket és eszközöket rendelkezésre bocsátani.

V. Intézményi kérdések és eszközrendszer

- Eddigi katonai műveleteit az Unió csak a NATO vagy az ENSZ által előkészített terepen folytatta: robusztus katonai erő bevetésére, béketeremtésre nem került sor.
- Sokszor hiányzott a világos koncepció és stratégia a fellépések mögött.
- A katonai eszközök nem alkalmazkodtak az új biztonsági kihívásokhoz és stratégiai célkitűzésekhez, az erőgenerálási folyamatok akadoznak, komoly képességhiányok vannak mind a katonai, mind a polgári képességek terén.
- Elégtelen a civil-katonai koordináció mind a tervezés, mind a stratégiai és az operatív irányítás terén.
- A létrehozott új képességek (harccsoportok, polgári reagáló egységek) egyelőre nem kerültek bevetésre, és kérdéses, hogy megvannak-e bevetésük feltételei (pl. szállítókapacitás, operatív irányítás).
- A tagállami hadseregek modernizációja és a tagállami ké-

pességfejlesztések nincsenek megfelelően harmonizálva: sok a duplikáció, alacsony az erők és eszközök interoperabilitása és elégtelenek a források, vagy azok nem megfelelően kerülnek felhasználásra.

- Alacsony a kutatásra és fejlesztésre szánt források aránya.

A következő évek feladata – összhangban a francia uniós elnökség alatt történt politikai vállalásokkal –, hogy az eszközöket összhangba hozza a célkitűzésekkel és ambíciókkal. Ezért az EU-tagállamoknak az elkövetkezendő években igen komoly erőfeszítéseket kellene tenniük a képességek fejlesztése, a katonai és polgári koordináció, az eszközök közötti kompatibilitás javítása, a kiadásoknak a modern kor igényeihez jobban alkalmazkodó felhasználása és a kutatásfejlesztésre fordított források fokozása terén. E nélkül ugyanis az EU nem lesz képes eredeti célkitűzéseit megvalósítva, képzett erőket, megfelelő eszközökkel, gyorsan telepíteni

V. Intézményi kérdések és eszközrendszer

és hosszú ideig fenntartani, és így alapjában kérdőjeleződik meg a fő célkitűzés, a gyorsreagálás.

Felismerve azt a tényt, hogy egyetlen EU-tagállam sem tudja a képességek teljességét önállóan biztosítani, a jelentősebb műveleteket önállóan lefolytatni, illetve, hogy ez európai szinten felesleges duplikációkhoz is vezetne, a képességek összehangolt fejlesztése terén különös jelentősége lehet a költséghatékonyságot is megvalósító több nemzeti együttműködéseknek, erőeknek.

A következő évek feladata lesz, hogy a tagállamok koncentrált erőfeszítéseket tegyenek a kritikus képességhiányok pótlására, képességeik és képességfejlesztési erőfeszítéseik összehangolására és ennek érdekében közös projekteket indítsanak, illetve a meglévőket végrehajtsák. Lényegesnek tartjuk a képességfejlesztés rugalmas megoldásainak megteremtését és a tagállamok specializációját egy-egy területre.

Álláspontunk szerint az észak-atlanti szövetségi rendszer fenntartása mellett Magyarországnak támogatnia kell az Európai Unió közös biztonság- és védelempolitika kialakítására irányuló törekvéseit, és aktív szerepet kell játszania e folyamatban. Így atlanti kötelezettségeire figyelemmel aktívan hozzá kell járulnia a közös európai biztonság- és védelempolitika intézményi struktúráinak, képességfejlesztési mechanizmusainak továbbfejlesztéséhez. Egyúttal támogatnia kell Magyarországnak, hogy a közös biztonsági és védelempolitika alakítása mind stratégiai, mind intézményi és képességfejlesztési szempontból NATO-szövetségeseinkkel szoros együttműködésben történjen.

Úgy véljük, hogy korlátozott erőforrásaira tekintettel Magyarország számára is a specializáció, a hiánypótló képességek kifejlesztése és rendelkezésre bocsátása adhatja a valódi hozzájárulási és együttműködési lehetőséget.

Ezért a következő években európai és atlanti szövetségeseivel együttműködve, a nemzeti technológiai és ipari érdekekre figyelemmel Magyarországnak – alapvető nemzeti védelmi képességei mellett – ki kell alakítania azokat a **niche**-képeket (hézgapótló képességeket), amelyekkel a közös erőfeszítésekhez hozzá tud járulni, katonai, polgári válságkezelési műveletekben önállóan meg tud jelenni. Ehhez biztosítani kell a megfelelő pénzügyi keretet. Magyarországnak érdeke, hogy képességeihez és lehetőségeihez mérten a megerősített kezdeményezésekben is részt vegyen.

A következő években várható, hogy egyes arra képes és politikailag eltökélt EU-tagállamok egyes területeken szorosabb – megerősített – együttműködést fognak kialakítani. Ezek tekintetében fontos alapelvnek tartjuk, hogy ezek valamennyi tagállam számára nyitott és átlátható módon történjenek. Ezen együttmű-

ködési kezdeményezések megfelelő háttérét, keretét adhatná az Európai Védelmi Ügynökség. Az Ügynökség égisze alatt ugyanis lehetőség van arra, hogy tagállamok egyes csoportjai különböző projekteken dolgozzanak együtt közösen úgy, hogy ezek felett áll valamiféle globális irányítás és koncepció. Magyarországnak álláspontunk szerint ezért is törekednie kell arra, hogy az Európai Védelmi Ügynökség tevékenységében aktívan részt vegyen.

A képzés az EBVP bővülő tevékenységének fényében meghatározó tényező, különösen a kisebb méretű tagállamok számára, amelyek szűkös erőforrásaik miatt általában nem tudják képzési igényeiket önállóan biztosítani. Támogatjuk ezért, hogy a következő években növekedjen az együttes európai képzések és a nemzeti képzési rendszerek közötti cserék száma. Támogatjuk az Európai Biztonsági és Védelmi Kollégium tevékenységét és szorgalmazzuk, hogy Magyaror-

szág továbbra is vegyen részt aktívan ebben a tevékenységben, mind oktatókkal, mind a képzésben résztvevő katonákkal, köztisztviselőkkel, rendőrökkel.

A következő évek feladatának tartjuk annak megoldását is, hogy az egyes műveletekhez szükséges eszközökből és szakértőkből naprakész adatbázisok és tartalékok kerüljenek kialakításra. Támogatjuk ennek érdekében az Európai Parlament által régóta szorgalmazott „polgári tartalékos testület” (**Civilian reserve corps**) létrehozását.

Az eszközöket illetően megoldandó feladatnak tekintjük, hogy az egyes műveletek által beszerzett eszközök felhasználásra kerülhessenek a következő műveletekben is, és ezen eszközökből is létrejöhessen egy bázis.

Ami a stratégiai szállítókapacitások hiányát illeti, célszerűnek látjuk megvizsgálni, hogy mely kapacitások elérhetőek más me-

chanizmusok és szervezetek keretében EU-műveletek számára (SALIS, C-17). Külön EU-kapacitások megteremtése és finanszírozása csak egyéb képességek terén érdemes törekedni (pl. helikopterek). Támogatjuk, hogy a stratégiai szállítás terén a finanszírozásban is nagyobb mértékű szolidaritás érvényesüljön a tagállamok között.

A képességek fejlesztését, a védelmi beruházások hatékonyságát növelheti a védelmi beszerzések terén egy valódi közösségi piac megteremtése, és a védelmi ipar fragmentációjának a verseny útján történő csökkenése. Ez egyúttal biztosíthatja Európa vezető szerepének megőrzését azokon a területeken, ahol védelmi ipara ma is világvezető pozícióban van. Álláspontunk szerint Magyarország érdekei is ezt kívánják meg. Szorgalmazzuk ezért az európai védelmi piac megteremtésére vonatkozóan előterjesztett irányelvek végrehajtását. Európa, a közös biztonság és vé-

delempolitika megteremtésének feltétele és érdeke az egységes védelmi piac megteremtése.

Támogatjuk Magyarország részvételét az Európai Védelmi Ügynökség védelmi beszerzési rezsimjében. Úgy véljük, hogy ez elősegíti a hazai védelmi és biztonsági ipar versenyképességét és több együttműködési lehetőséget jelent. Úgy véljük, hogy sok más EU tagállamhoz hasonlóan és ezekkel együttműködve Magyarország érdeke is azt kívánja meg, hogy növelje erőfeszítéseit a védelmi beruházások terén, és ezért szorgalmazzuk azt. Szükségesnek tartjuk egyúttal, hogy Magyarország is rendelkezzen versenyképességi stratégiával és programmal.

Finanszírozás

Az EU globális szerepvállalásának komoly korlátját képezte az elmúlt években a krónikus finanszírozási hiány. Ehhez járul a források rendelkezésére bocsátásának

nem kellően gyors volta, amely a beszerzéseket is jelentősen hátráltatta és lassította az erőgenerálási folyamatokat és a műveletek telepítését. Törekednünk kell ezért az elkövetkezendő években arra, hogy a szabályozási környezetet e problémák kezelésére alkalmas módon tovább csiszoljuk.

Az egész kül- és biztonságpolitika egyik nagy kihívása a finanszírozás. Ez különösen igaz a védelempolitikára, ahol a válságkezelési műveletek finanszírozása rendre próba elé állítja az uniót. A polgári műveletek finanszírozása a közös költségvetés KKBP fejezetéből történik, amely rendszeresen alul van tervezve. Támogatjuk ezért a közös költségvetésben a közös kül- és biztonságpolitika számára rendelkezésre álló források növelését. A közös források növelésével Magyarország szerepvállalására is több lehetőség nyílik. Szükségesnek véljük egyúttal további olyan megoldások kidolgozását, amely gyors kifizetéseket tesz lehetővé a gyors telepíthetőség érdekében.

A katonai kiadásokat alapvetően minden tagállam saját maga állja egy kis kör kivételével, amelyet az ATHENA mechanizmuson keresztül közösen finanszíroznak. Ez a finanszírozás komoly akadályát képezi a tagállamok közötti szolidaritásnak. Azon tagállamokra rója a legnagyobb terhet, amelyek a legnagyobb erővel akarnak és tudnak részt venni a műveletekben, egyszersmind hátráltatja közös eszközök beszerzését, ezáltal fokozva a művelet működési nehézségeit és megnehezítve a tagállamok közötti együttműködést.

A tagállamok közötti szolidaritás, a hatékonyság és a gyorsaság növelése érdekében támogatjuk az ATHENA mechanizmuson keresztül a közös költségek körének bővítését.

Hosszabb távon fontosnak tartjuk elgondolkozni olyan megoldásokon, amely figyelemmel van a válságkezelés komplex jellegére és a civil-katonai együttműködésre.

Úgy véljük, hogy Magyarország érdeke is azt kívánja meg, hogy korlátozott logisztikai és anyagi lehetőségeinkre figyelemmel törekedjünk a tagállamok közötti szolidaritásra mind a NATO, mind az EU keretein belül. A képességfejlesztés terén ezért is támogatjuk a két- és többnemzetiségű kezdeményezéseket, valamint a NATO-EU együttműködést és a hégzágótló képességek fejlesztését.

Nemzetközi műveleti szerepvállalásaink részeként célunk, hogy megteremtsük a komplex civil magyar részvétel (nemcsak rendőrök, hanem vám- és pénzügyőrök, bírák, ügyészek, államigazgatási szakemberek) intézményi, jogi és pénzügyi hátterét. Ennek érdekében célunk egy válságkezelési alap létrehozása, amely a minisztériumok forrásaitól függetlenül lehetővé teszi a fenntartható magyar műveleti részvételt.

Budapest, 2009. április 24.

